

Tartu Ülikool
Haridus- ja sotsiaalteaduskond
Koolikorralduse õppekava

Kersti Truverk

KOOLI VALIKUT MÕJUTAVAD TEGURID
1. KLASSI ASTUMISEL KURESSAARE
LASTEVANEMATE HINNANGUL

magistritöö

Juhendaja: Merle Taimalu PhD

Läbiv pealkiri: Kooli valikut mõjutavad tegurid

Tartu 2010

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Uuritava probleemi ja selle teoreetilise tausta tutvustus.....	5
<i>1.1. Ülevaade kooli valikut mõjutavatest teguritest Eestis ja teistes maailma riikides</i>	<i>5</i>
1.1.1. Koolivalikut mõjutavad tegurid Eestis	5
1.1.2. Ülevaade koolivaliku võimalustest 1. klassi astumisel Eesti eri piirkondades	7
1.1.3. Koolivalikut mõjutavad tegurid teistes riikides	9
1.1.4. Kooli valiku võimalused eri riikides	12
<i>1.2. Eelkoolide roll kooliks ettevalmistamisel.....</i>	<i>13</i>
1.2.1. Eelkoolide roll Kuressaares.....	13
<i>1.3. Ülevaade haridust reguleerivatest seadustest seoses esimesse klassi astumisega</i>	<i>16</i>
1.3.1. Koolikohustust reguleeriv seadus.....	16
1.3.2. Esimesse klassi vastuvõtmise kord	16
1.3.3. Õppetöö ja kasvatuskorraldus esimeses klassis	17
<i>1.4. Kooli maine kui vanemate koolivalikut mõjutav tegur.....</i>	<i>18</i>
<i>1.5. Koolide poolt pakutavad täiendavad võimalused kui vanemate koolivalikut mõjutavad tegurid</i>	<i>20</i>
1.5.1. Tunnivälised tegevused koolides	20
1.5.2. Ülevaade huviringidest Kuressaare koolides	21
<i>Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid</i>	<i>23</i>
Metoodika	24
<i>Valim</i>	<i>24</i>
<i>Mõõtevahendid.....</i>	<i>25</i>
<i>Protseduur.....</i>	<i>26</i>
<i>Andmetöötluse põhimõtted ja kasutatavad meetodid.....</i>	<i>26</i>
Tulemused	26
Arutelu.....	41
Ettepanekud ja soovitused kohalikule omavalitsusele ja koolidele	45
Kokkuvõte.....	47
Summary	49
Kasutatud kirjandus	51

LISAD

Sissejuhatus

„Hariduse kättesaadavus lasteaiast täiskasvanukoolituseni on oluline iga pere, iga inimese jaoks“ (Salundi & Tiko, 2008, lk 3). Koolimine on lapse jaoks suur muutus. Alguse saab uus ja huvitav etapp lapse elus. Kooliaeg on igale lapsele oluline ja meelde jääv, kuid küllalt kriitiline periood. Koolimineva lapse juures on päevakorras tema koolivalmidus, selle kujunemisel on kandev roll perel ja lasteaias. Samuti on väga tähtis koolivõrgu tulevikuga seotu ja lastevanemate hoiakud ning suhtumine kooli, kus laps võiks kooliteed alustada.

Iga vanem püüab leida lapsele parima viisi koolitee alustamiseks. Enamik lapsevanemaid püüavad juba varakult tutvuda oma lapsele valitud kooliga, sealsete õppimistingimustega, õppekavaga, laste tunnikoormusega, sportimistingimustega ja huvitegevuse võimalustega, mis on lapse jaoks väga oluline. Eesti Vabariigis on kooli valik lapsevanema jaoks vaba, kui valitud koolis on vabu kohti. Kool peab tagama igale kooli teeninduspiirkonnas elavale lapsele õppimisvõimalused (Põhikooli ja gümnaasiumi..., 2009).

Kuressaare linn on alates 1998. aastast üks avatud hariduspiirkond, koolidele ja lasteaedadele ei moodustata iseseisvaid teeninduspiirkondi (Kuressaare arengukava..., 2010). Enne seda seaduse muudatust olid Kuressaare linna koolidel kindlad teeninduspiirkonnad. Üheks enim rõhutatud argumendiks ühise teeninduspiirkonna loomise kasuks oli vanematele valikuvõimaluse andmine (Üldhariduskoolide teeninduspiirkonna..., 1998). Alates 2007. aastast loodi ühtne hariduspiirkond Kaarma vallaga, kus on kaks põhikooli (Kuressaare linna..., 2007).

Kuressaares on täna veel neli põhiharidust andvat kooli: Saaremaa Ühisgümnaasium, Kuressaare Gümnaasium, Vanalinna Kool ja Kuressaare Põhikool (Kuressaare linna kodulehekülge...). Alates 2011. aasta 31. augustist liidetakse Kuressaare Põhikool Kuressaare Gümnaasiumiga. Liitmise tulemusena lõpetab Kuressaare Põhikool tegevuse (Mäetalu, 2010).

Igal kevadel peavad kooliminevate laste vanemad tegema otsuse, kus hakkab nende laps õppima. Millised tegurid mõjutavad vanemate koolivalikut ja milline on lapse ja ka vanemate kooliks ettevalmistus? Kuressaare on üsna suur linn, nii et kui kool asub lapse elukoha suhtes teises linna otsas, osutub koolitee lapse jaoks liiga pikaks. Miks paljud vanemad valivad kooli elukohast nii kaugemale, teades, et peavad last igal hommikul autoga kooli viima ja õhtupoolikul järele tulema? Oleks ju lapse tervise seisukohast vaadates kasulikum, kui ta saaks hommikuti ja peale tunde 15-20 minutit jala käia. Lapsele ja perele oleks mugavam, kui valitaks kodule lähim kool.

Kõigil selle piirkonna lastevanematel on vaba valik oma lapsele kool valida. See tähendab aga seda, et konkreetse linnakooli lähiümbruse lapsed ei pruugi saada oma kodule lähimasse kooli. Kooli valikuks peab vanem teatud päeval täitma elektroonilise avalduse, kus saab märkida ka oma eelistused (LISA 1). Vanem saab märkida koolid eelistuse järjekorras, lapse vastuvõtmist soovitud kooli hõlbustab koolis juba õppiv õde või vend ja koolis töötav vanem. Lapsed pääsevad kooli registreerumise aja järgi. Kui mõnes koolis on kohad täis, siis avaneb võimalus järgmisse kooli eelistuse järgi (1. klassidesse vastuvõtu korraldamine..., vt LISA 2)

Lapsevanemad ei ole rahul sellise korraga, sest kooli valik ei sõltu kaugeltki enam nende soovist, vaid sellest, kes kui kiiresti jõudis registreeruda. Siin näeb töö autor vastuolu võimalusega panna laps kodulähedasse kooli, kuna Kuressaares puuduvad koolide teeninduspiirkonnad.

Käesoleva magistr töö **teoreetilise osa eesmärgiks** on anda ülevaade Eestis ja mujal maailmas läbiviidud uurimuste tulemustest lapsele kooli valimist mõjutavatest teguritest, koolivaliku võimalustest ja teistest kooliminekuuga seonduvatest teemadest. Töö **empiirilises osas** käsitletava uurimuse **eesmärgiks** on välja selgitada, millised on Kuressaare linna esimeste klasside ja lasteaia koolieelikute vanemate koolivalikut mõjutavad tegurid ja millised on nende ootused koolile. Lastevanemate hinnangute alusel püütakse analüüsida, millele toetatakse kooli valides ja milline on tagasiside juba valitud koolile. Töö tulemustest lähtuvalt tehakse ettepanekuid ja soovitusi kohalikule omavalitsusele ja koolidele.

Töö koosneb kolmest suurest peatükist. Esimeses peatükis antakse ülevaade varem uuritud kooli valikuid mõjutavatest teguritest Eestis ja mujal maailmas, käsitletakse kooli valimisega ja kooliga tutvumise võimalusi ja eelkooli rolli kooliks ettevalmistamisel. Lisaks tutvustatakse Eestis haridust reguleerivaid seadusi seoses esimesse klassi astumisega ja analüüsitakse koolide kvaliteedi näitajaid, tunniväliseid tegevusi koolides ja antakse ülevaade Kuressaare koolide juures töötavatest huviringidest. Teises peatükis tutvustatakse uurimuse meetodikaid, valimit ja protseduuri. Kolmandas peatükis esitatakse uurimuse tulemused kooli valikut mõjutavatest teguritest ja ootustest koolile lapsevanemate hinnangute alusel. Järgneb tulemuste analüüs ja arutelu. Uurimuse tulemustest lähtudes on plaanis linnavalitsusele ja koolijuhtidele selgitada, kas praegune koolidesse registreerimise kord vanemate jaoks on õigustatud. Samuti on koolide arengut silmas pidades oluline teada, mille alusel vanemad valivad ühe või teise kooli ja mida ootavad oma lapse koolilt. Uurimusest saadud hinnangutele toetudes analüüsitakse ka üldist rahulolu Kuressaare koolidega, koolide huvitegevusega ja personaliga

ning millised on laste rõõmud ja mured esimeses klassis käivate laste vanemate hinnangul. Selleks, et koolid saaksid muutusi läbi viia, paremaks muutuda, konkurentsipüsida, on oluline teada lapsevanemate motiive oma lapsele kooli valikul ja nende ootusi koolile.

Uuritava probleemi ja selle teoreetilise tausta tutvustus

1.1. Ülevaade kooli valikut mõjutavatest teguritest Eestis ja teistes maailma riikides

Kooli valimine loob konkurentsi koolide vahel, sest osa koole on populaarsemad, vastavad paremini vanemate ootustele, vajadustele ja huvidele. Konkurents tõstab kooli efektiivsust, saavutusi ja teenuse kvaliteeti tervikuna, mis lõppkokkuvõttes tagab parema hariduse. Vanemapoolne kooli valik on sotsiaalne protsess, mida mõjutab sotsiaalne klass ja sotsiaalsed suhted. Tehes otsuseid oma laste haridustee osas, lähtuvad vanemad oma väärtushinnangutest ja subjektiivsetest haridusalastest eesmärkidest, aga ka sotsiaalsest- ja ametialasest võrgustikust olevatelt isikutelt kogutud teabest. Haridus on lapse kasvatamise loomulik osa. Vanematele peaks jääma õigus valida lapsele kool oma eelistuste alusel (Goldring & Hausman 1999).

1.1.1. Koolivalikut mõjutavad tegurid Eestis

Lastevanemate koolivalikuid mõjutavaid kriteeriume on varemgi uuritud. Tartus valmis 2003. aastal Anu Masso ja Meeri Tampere poolt ulatuslik uuring, mis uuris koolieelses eas laste vanemate seisukohti Tartu lasteaedade pakutavate teenuste osas, selgitati välja perede soovid ja võimalused lastehoiu osas ja ootused kooli suhtes. Tulemuste järgi soovivad 2/3 vanematest oma lapsele elukohajärgset piirkonnakooli. Tulevase kooli valikul peeti olulisemaks hea haridusliku ettevalmistuse saamist, kooli head mainet ja süvaõppe võimalust. Vähem tähtsateks teguriteks osutusid juhus, lapse soov ja hobilised tegevused. Lapse edasise hariduse planeerimist silmas pidades, näitavad tulemused, et enam ollakse orienteeritud kõrgharidusele (Masso & Tampere, 2003).

2002/2003. õppeaastal läbi viidud uurimuse “Koolivalmidus – lapsevanema ja algklassiõpetaja ootused kooliks ettevalmistusele lasteaias” eesmärk oli selgitada välja, millised on Tallinna suuremate ja populaarsemate koolide algklassiõpetajate ootused kooli tulevale lapsele ja

lasteaias tehtavale ettevalmistustööle. Vanematelt küsiti ka arvamust kooli valiku kohta. Uurimusest selgus, et kooli valikul kujunesid vanematel peaaegu võrdselt määravaks nii kodulähedus kui ka kooli maine. Suur osa vanematest pidas tähtsaks mõne aine süvaõpetust. Vanemate otsust mõjutas ka pere teiste laste ja vanema enda seotus sama kooliga. Kommentaarides lisati kooli valikut mõjutavaks teguriks ka õpetuse hea tase selle kooli algklassides ja lasteaiatõpetaja soovitus. Eliitkoolide valikut põhjendati kvaliteetsema hariduse saamisega ja süvaainete õpetamise võimalusega. Samuti arvati, et eliitkoolides on lapsesõbralikum õpikeskkond, paremad õppetingimused, vähem on koolivägivalda ja õpetaja tähelepanu igale lapsele on suurem. Mõned vanemad arvasid, et kooli lõputunnistus annab eelise kõrgkooli sisseastumisel ja eliitkoolis õppimine on maineküsimus (Lööke & Saarits, 2004).

Kõige ulatuslikum uuring „Koolivalikut mõjutavad tegurid“ valmis Mati Salundi, Anne Tiko poolt 2008. aastal. Uurimusest selgus, et Eesti koolivõrk on pidevas muutumises. Üldise laste arvu vähenemise tõttu on mitmeid koole kinni pandud ja koolivõrgu kokkutõmbumine jätkub ka järgmisel kümnendil. Samas on koolide asukoht ning sealne õpikeskkond määrava tähtsusega iseäranis põhihariduse kättesaamisel ja eriti maapiirkondades. Tuhanded lapsevanemad teevad igal aastal valiku, millisesse kooli nende laps sügisel astub. Lapsele parima kooli otsingul juhindutakse subjektiivselt ideaalist ja otsitakse sellele vastavat parimat võimalikku lahendust. Uurimuses vaadeldakse neid sõlmküsimusi, millele vastates toimub kooli valik, otsustamine ühe või teise kooli kasuks. Uurimistulemuste alusel väideti koolivalikut mõjutavate tegurite osas, et:

1. Kooliminekuks valmistudes peetakse kolme neljandiku vastajate-vanemate poolt oluliseks kooliga tutvumist enne kooliaasta algust. Selleks peetakse loomulikuks kohtumisi õpetajate ja koolijuhiga, tutvumist kooli õppekavaga ja informatsiooni saamist ka kooli koduleheküljelt.
2. Oma lapsele esimese kooli valimisel lähtutakse paljuski pere elukohast. Maapiirkondade jaoks on päris kindlasti esmaseks kriteeriumiks kooli lähedus kodule, mis tagab lapse koolipäeva normaalse pikkuse ja turvalise teekonna kooli ja kodu vahel. Samuti on maapiirkondade vanemate jaoks olulised huvitegevuse võimaluse olemasolu ja sõbralik koolikeskkond (Salundi & Tiko, 2008).

Kuressaare lähivallas on vanematel võimalus lapsele koolitee alustamiseks valida nii vallakool kui Kuressaare koolid. Sageli aga ei valita kool, mis on kodu lähedal, vaid hoopis linnakool.

Selline koolivaliku võimalus paneb Kuressaare linnas koolide ümbruses olevad pered olukorda, kus nad ei pruugi saada oma lapsele kohta elukohale lähimas koolis.

1.1.2. Ülevaade koolivaliku võimalustest 1. klassi astumisel Eesti eri piirkondades

Kõikidel koolidel on olemas oma teeninduspiirkonnad. Kohalik omavalitsus võimaldab kõigile antud piirkonnas elavatele lastele koolikohad. Kooli kohta kättesaadav teave (internetist, kooli tutvustavalt veldikuult, vestlustest tuttavatega jm) huvitegevusvõimalustest, kooli traditsioonidest, õpetajaskonnast peaks lisama kindlustunnet, et kodulähedane kool kas juba ongi kõige parem võimalikest koolidest või võiks selleks saada (Kuidas valida ..., 2010).

Eesti maapiirkondade lastel on oma koduvalla koolis koolikoht tagatud. Maakonnakeskustes ja linnades, kus koolidel on kehtestatud kindlad teeninduspiirkonnad, ei pea vanemad lapse kooli saamise pärast muretsema, kui see kool tema vajadusi rahuldab. Koolidele on teeninduspiirkonnad määranud Tallinna, Kohtla-Järve, Kärdla, Narva, Jõgeva, Põlva, Rapla ja Tartu omavalitsused (Jõgeva Gümnaasiumi..., 2010; Jõgeva Ühisgümnaasiumi..., 2010; Kohtla-Järve..., 2010; Kärdla Ühisgümnaasiumi..., 2002; Narva linna..., 2010; Põlva linna..., 2010; Rapla linna..., 2010; Tallinna koolide ..., 2010; Tartu koolide ..., 2010).

Kui esimesse klassi astuda soovijaid on rohkem kui koolis kohti, siis võetakse esmajärjekorras 1. klassi lapsed teeninduspiirkonnast Kui koolis on kohti üle, võetakse vabadele kohtadele ka lapsi väljaspool teeninduspiirkonda. Kui lapsi on vabadele kohtadele soovimas rohkem, on koolidel õigus teha valik lastest. Näiteks Narvas ja mitmes Tallinna koolis organiseeritakse esimesse klassi astujatele koolivalmiduse väljaselgitamiseks suulisi vestlusi ja praktilisi töid (Narva linna koolide... , 2006; Tallinna koolide ..., 2010).

Linnades, kus on koole rohkem kui üks ja koolidele ei ole kindlaks määratud teeninduspiirkondi, läheb lapsele sobiva kooli saamine lapsevanemale keerulisemaks. Ühine teeninduspiirkond on koolidele Jõhvis, Paides, Haapsalus, Rakveres, Pärnus, Kuressaares, Valgas, Viljandis ja Võrus (Jõhvi Gümnaasiumi..., 2010; Jõhvi Ühisgümnaasiumi..., 2010; Paide üldhariduskoolide ..., 2010; Haapsalu linna..., 2010; Rakvere linna... 2010; Pärnu linna..., 2010; Kuressaare linna..., 2010; Valga linna ..., 2010; Viljandi linna..., 2010; Võru linna ..., 2010). Neis linnades peavad vanemad valmis olema selleks, et laps ei saa lähimasse

kooli. Ülelinnalise teeninduspiirkonnaga on ka 15 kooli Tallinnas (VT, lisa...), 1 kool Tartus (Miina Härma Gümnaasium) ja 1 kool Narvas (Narva Vanalinna Riigikool; Narva Vanalinna...2010;Tartu koolide...2010). Koolid on 1. klassidesse astumiseks kehtestanud korra, kus on ära toodud kooli saamise tingimused, mis on linnades ja/ või koolides üsna erinevad. Kõikidel koolidel on peamiseks kooli saamise tingimuseks elukoht samas piirkonnas, aga piirkonna ulatus on erinev.

Järgmisena on ära toodud ülevaade koolide vastvõtu tingimustest 1. klassi astumisel üle Eesti. Paljudes omavalitsustes on sama piirkonna koolide vastuvõtukord sarnane. Soovitud kooli saamise tingimused on mõnes omavalitsuse koolides vanemale mõistetavamad kui teises. Järgmises loetelus on välja toodud tingimused, mis annavad eelise vanemale lapsele valitud kool saada:

- Õde või vend õpib samas koolis, näiteks Kuressaares, Viljandis, Võrus ja Pärnus (Kuressaare linna ...; Pärnu linna...; Viljandi linna ...; Võru Kreutzwaldi...).
- Vähemalt üks lapsevanem töötab samas koolis, näiteks Kuressaares, Viljandis ja Võrus (Kuressaare linna ...; Viljandi linna ...; Võru Kreutzwaldi...)
- Laps on osalenud soovitud kooli eelkoolis, näiteks Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasiumis (Tallinna Mustamäe ...)
- Kooli lähedus kodule, näiteks Võrus ja Pärnus (Pärnu linna...; Võru Kreutzwaldi...)

Paljud vanemad aga ei saa ise oma lapse kooli valikul anda viimast sõna:

- Lapsevanem saab teha elektroonilise avalduse kohalikule omavalitsusele, kus näitab ära oma 1. (ka 2. ja/või 3.) eelistuse kooli valikul- kooli saamise otsustab komisjon avalduse saatmise aja järgi, näiteks Kuressaares, Pärnus ja Haapsalus (Haapsalu linna...; Kuressaare linna ...; Pärnu linna...).
- Lapsevanem teeb avalduse (eelregistreerimine) koolile ning kooli ja/või valla selleks loodud komisjon otsustab, millisesse kooli laps õppima saab, näiteks Haapsalus ja Paines (Haapsalu linna ...; Paide Gümnaasiumi...).
- Laps peab läbima kooliküpsusvestluse ja loodud pingerea järgi otsustab komisjon kooli saamise, näiteks Narva Vanalinna Riigikoolis, Miina Härma Gümnaasiumis ja Tallinna nn eliitkoolides (Narva Vanalinna...; Tallinna koolide..., 2010; Tartu koolide..., 2010).
- Kooli vabade kohtade olemasolul saab väljapool kooli piirkonda elav laps koha koolis vanema avalduse esitamise kuupäeva järgi, näiteks Rakvere Eragümnaasiumis (Rakvere Eragümnaasiumi...).

Tallinnas, Tartus ja Narvas on vanemal võimalik valida ka ülelinnalise komplekteerimisega, teeninduspiirkonnata kool, kuhu pääseb laps õppima peale kooliküpsuskatsete edukat läbimist. Tallinnas on 15 sellist kooli (vt LISA 6) (Tallinna hariduse...), Tartus 1 kool - Miina Härma Gümnaasium (Tartu koolide...) ja Narvas 1 kool - Narva Vanalinna Riigikool (Narva Vanalinna...). Valiku aluseks on asjaolud, mille pärast kooli omanik ülelinnalist teeninduspiirkonda oluliseks on pidanud. Tavapäraseim on soov pakkuda jõu- ja huvikohast õpet võimekamaile (Kuidas valida..., 2010).

Seega on Eesti erinevates piirkondades ja linnades lapsevanemal üsna erinevad võimalused saada laps soovitud ja/või elukohale lähimasse kooli ja paljudele peredele võib seetõttu lapse koolipanek olla muret ja probleeme tekitav.

1.1.3. Koolivalikut mõjutavad tegurid teistes riikides

Calgary Ülikoolis Kanadas uuris, milliste tunnuste alusel valivad lapsevanemad oma lastele Alberta provintsis algkooli. Uurimusest selgus, et lapsevanemad teevad valikuid puhtalt oma eelistuste alusel. Nad eeldavad, et valides kooli saavad nad nõuda koolilt ja õpetajatelt efektiivset tegusemist ning et neid võib usaldada, kuna nad tegutsevad laste huvides. Rõhutatakse lapsevanema kaasamist haridusprotsessi, nende rahulolu tagamist, otsustusõigust ja kogukonna tunnet, mis omakorda parandavad õpilaste edasijõudmist .

Uuringus selgus, et vanemad kasutasid kooli kohta info otsides vestlust sõpradega, naabrite ja teiste lapsevanematega; vestlust õpetajate, õppealajuhatajate ja/või nõustajatega; ja kooli külastust. Otsuse tegemist mõjutavad ka kooli akadeemilised tulemused, meedias ilmunud ülevaated ja kooli infoleht ning arutelu oma pereliikmetega. Vanemad valivad koole väga erinevatel põhjustel. Kõikide vanemate jaoks oli oluline akadeemiline reputatsioon. Samuti peeti tähtsaks kooliprogramme, õpetamismeetodeid, väikseid klasse ja väiksemat kollektiivi, mis jagab ühiseid väärtusi ja arvamusi. Riigikooli vanemate jaoks on peamine mure kooli lähedus elukohale ja lapse osalemine kogukonna koolis. Erakoolide lapsevanemad soovivad lisaks, et kool tegeleks lapse individuaalsete vajadustega (Bosetti, 2004).

Ameerika Ühendriikides on tehtud mitmeid uuringuid, kus on olnud vaatluse all vanemate kooli valikuid mõjutavad tegurid. Metropolitan Nashville riigikoolide kohta tehtud uuringutes

selgub, et vanemad valivad tüüpiliselt kooli elukoha järgi. Vanemate valik määrab ära kaks tasandit: üks valik on erakool ja teine hea riigikool (Goldring & Phillipsb, 2007).

Teine haridusalane uuring keskendub erakooli valikule. Erakool valitakse just akadeemilistel põhjustel, kui piirkonna kooli tase ei rahulda ning turvalisust ja mugavust arvestades. On ka vanemaid, kes ei langeta mingeid valikuid, kes ei otsi mingit teavet oma otsuse tegemiseks ja ei kaalu ühtegi teist kooli peale oma piirkonnakooli ja on suhteliselt rahul oma piirkonna riigikooliga. Valikuid tegevaid vanemaid mõjutab demograafia erinevused, rahulolu kooliga, vanemate kaasatus, hariduslikud eelistused ja sotsiaalne võrgustik. Arvatakse, et vanemad oskavad hinnata koole, mis lõppkokkuvõttes tagabki rahulolu. Vanemad peavad väga oluliseks ka kooli asukohta. Lisaks akadeemilistele teguritele on olulised ka kooli suurus, ümbruskond ja võimaluste mitmekesisus koolis (Goldring & Phillipsb, 2007).

Inglismaal uurisid Carolyn Jacksona ja Moray Bissetb, kuidas vanemate hinnanguid kooli valikul mõjutab lisaks lapse sugu. Uuringu käigus saadi küsimustikule 225 vastust ja viidi läbi 15 osaliselt struktureeritud intervjuud. Saadud uuringu tulemuste alusel võib väita, et vanemate valikut mõjutab peamiselt kaks faktorit: kooli reputatsiooni ja eksamitulemused. Paljudele vanematele on oluline asjaolu, kas kool on ühiskasvatuslik või eraldi poiste ja tüdrukute kool. Senini on valitsenud veendumus, et spetsiaalsed tüdrukute koolid on kasulikud akadeemiliselt võimekatele tüdrukutele ja ühiskasvatuslikud koolid omavad eeliseid (eriti sotsiaalsest aspektis) poistele. Kooli valiku tegurite pingereas olid olulisemad klassi suurus (väike klass), distsipliin koolis, head tingimused, hea juurdepääs (liiklusolud), kool on edukas spordis, soodushind, sõprade soovitusel ja head õpetajad. Uuringu tulemustest selgus ka, et lapse sugu on kooli valimisel oluline. Tüdrukute vanemad eelistavad spetsiaalseid tüdrukute koole: 37% poiste vanemaid eelistas eraldi poiste koole, aga tervelt 54% tüdrukute vanemaid eelistas eraldi tüdrukute koole (Jacksona & Bissetb, 2005).

Soome lastevanemate osalemine kooli valimisel tuleb kõne alla just linnades ja akadeemilise haridusega vanemate puhul, kinnitab Soomes 2008. aastal läbi viidud ulatuslik haridusuuring. Soomes puudutab kooli valimine peamiselt 7- 9. klassi lastevanemate valikuid, mis on suhteliselt piiratud, kuna enamus lastevanemaid valivad oma piirkonna kooli ja jätavad vähe kohti väljastpoolt tulijatele. Kohalikke põhikoole (7.- 9. klass) eelistati just mugava transpordi ja lapse sõprade pärast. Piirkonnast väljaspool asuvaid koole eelistasid just keskklassi perekonnad, kes selgitasid oma valikut koolis õpetatava programmiga (nt kunstiõpetus või

reaalained), hea reputatsiooni või valitud õpilaskonnaga. Uuriti ka koolide valimise põhjuseid. 49 lapsevanemat tõid välja 70 põhjust kohaliku kooli valimiseks või mitte valimiseks. Umbes 1/3 põhjustest viitas sobivale õpetamismeetodile, mis arvestas lapse huvisid ja kompetentsi matemaatikas, loodusainetes, keeltes või kunstis. Paljud vanemad nimetasid järjepidevust, mis sai alguse lapse antud kooli esimesse klassi astumisel. Muude põhjuste seas nimetati sobivat kaugust ja transpordi lihtsat kättesaadavust, põhikooliastme head või halba mainet, õpetajate, õpetamise ja kogu kooli kvaliteeti, kaasa arvatud rühmade suurus. Lisaks nimetati lapse oma eelistust ja õdede-vendade head või halba kogemust seoses konkreetse kooliga.

Vanemate haridustase oli olulise tähtsusega õpetamismeetodi valimisel. Muude nimetatud põhjuste seas viitasid akadeemilise haridusega vanemad (53%) õpetamise tasemele koolivaliku kriteeriumina sagedamini kui kutsekooliharidusega vanemad (20%), ja emad (50%) tegid seda sagedamini kui isad (27%). Vanemate sotsiaal-psühholoogilisest aspektist vaadatuna leiti, et kooli valimine meeldis rohkem linnapiirkonnas elavatele ja kõrgema haridustasemega vanematele ja et emad osalesid lapse hariduses rohkem kui isad (Räty, et al., 2009).

Mitmes eelnimetatud uurimuses on leitud, et vanematepoolse koolivaliku põhimotiivideks on kooli lähedus kodule (Bosetti, 2004; Goldring & Phillipsb, 2007; Räty, et al., 2009). Lisaks on olulisemate valiku mõjutajatena nimetatud kooli mainet (Bosetti, 2004; Masso & Tampere, 2003) ja kooli akadeemilisi tulemusi (Bosetti, 2004; Goldring & Phillipsb, 2007), kooliga tutvumist kohapeal (Salundi & Tikk, 2008), õpetamise kvaliteeti ja õppemeetodite valikut (Räty et al., 2009), koolis on head õpetajad (Jacksona & Bissetb, 2005), aga ka süvaõppe võimalust (Masso & Tampere, 2003; Lõoke & Saarits, 2004) ja huvitegevuste olemasolu (Salundi & Tiko, 2008).

Lisaks on erinevad autorid toonud välja mitmeid erinevaid kooli valikut mõjutavaid tegureid: laste sõprussuhteid (Räty et al., 2009; Jacksona & Bissetb, 2005), mitmekülgseid tegevusi koolis (Goldring & Phillipsb, 2007), kool on edukas spordis (Jacksona & Bissetb, 2005), huviharidust (Salundi & Tiko, 2008), kooli turvalisust (Goldring & Phillipsb, 2007), transpordi mugavust (Räty, et al., 2009; Salundi & Tiko, 2008; Jacksona & Bissetb, 2005), lapse oma eelistust ja järjepidevast kooliastemete vahel (Räty, et al., 2009), individuaalsete vajadustega arvestamist (Bosetti, 2004), pere teiste laste või vanemate endi seotust kooliga (Lõoke & Saarits, 2004).

Kõrgema haridusega vanemad valivad lapsele pigem erakooli kui riigikooli, viidates samuti valitud kooli akadeemilistele tulemustele (Goldring & Phillipsb, 2007).

1.1.4. Kooli valiku võimalused eri riikides

Soome Vabariigis on igal õpilase õigus kohale oma lähikoolis. Hooldajad võivad oma lapsele valida ka mõne teise kooli, kui seal on kohti, aga siis peavad nad lapse koolisõidu ise kinni maksma. Sissepääsukatseid korraldatakse väga vähestes koolides teatud eriklassidele, kelle puhul kasutatakse teatud kindlate õppeainete korral süvaprogrammi nagu näiteks muusikaklassid (Vasama, 2006).

Rootsis on põhiharidus vanuses 7- 16 aastat kohustuslik ja tasuta. Enamus lapsi õpib elukohajärgses põhikoolis, kuid vanematel on õigus valida ka kool mõnes teises piirkonnas või erakoolis, mis on ka õpilasele tasuta. Olenemata kooli valikust maksab õpilase koduomavalitsus õpilase eest koolile pearaha (Rootsi koolisüsteemist ..., 2010).

Lätis ja Leedus on lapsel õigus saada põhiharidust elukohale lähimas koolis. Kuigi Lätis on põhikoolidesse katsed ametlikult keelatud, võivad vanemad pöörduda kirjaliku palvega soovitud kooli poole. Kui soovitud kool ei saa last vastu võtta, põhjendatakse seda kirjaliku teatega vanemale. Kool saadab ka teatest koopia haridusametile, kes pärast seda annab vanemale tagasisidet vabadest õppekohtadest teistes koolides. Leedus on vanematel võimalus aga kool valida, kuid nad peavad olema valmis koolide poolt sätestatud lisanõudmistega. Kõikidel kunstiannetega kuue-seitsmeaastastel lastel Leedus on võimalus kandideerida Rahvuslikku Kunstigümnaasiumi, kuhu pääseb vaid konkursi alusel (Lõhmus, 2005).

Suurbritannias on vanematel on võimalik valida tasuta riigikooli ja erinevate erakoolide vahel. Erakoolid võtavad lapsi vastu kas ainult nende võimete järgi või siis komplekteeritakse teatud hulk oma õpilastest. Paljud koolid korraldavad õpilastele ja nende vanematele intervjuusid, kus valituteks osutuvad sageli „väarikate“ vanemate lapsed (Lõhmus, 2005). Vanematel, kes soovivad, et lapsi õpetatakse vastavalt usulistele tõekspidamistele, on võimalik valida sobiv kirikukool. Lisaks riigikoolidele ja erakoolidele võivad vanemad alates 2002. aastast lastele kooliks valida riigi toetusega erakoole nn linnaakadeemiaid (*City Academy*). Need uut tüüpi linnaakadeemiad on õppemaksuta ja asuvad piirkondades, kus sotsiaalne ebavõrdsus on suur ja õpilaste haridussaavutused nõrgad (Trasberg & Kinks, 2006).

1.2. Eelkoolide roll kooliks ettevalmistamisel

Üleminek lasteaiast kooli ei pruugi toimuda päris valutult. Eelkoolieas omandatud kogemused ja lapsele loodud õppimisvõimalused on lapse edasijõudmisega koolis väga tihedas seoses. Konkurents koolide vahel on tekitanud vajaduse korraldada konkursse tublimate õpilaste väljaselgitamiseks, mis omakorda võimendab vanemate ootusi lasteaiast poolt kooliks ettevalmistamiseks tehtavale tööle. Regina Eimre (2004) märkis, et *„konkurentsiga käivad kaasas ka lasteaiad. On tekkinud omamoodi eliitlasteaiad, mis õpetavad lapsi vastavalt koolide sisseastumiskatsete nõudmistele. Õpetatava materjali hulka haaratakse ka seda, mida laps tegelikult alles koolis omandama peaks. See põhjustab lasteaiade vanemate rühmade järjest suurema sarnanemise kooliga“* (lk 15).

Viimasel ajal osaleb üha enam lapsi koolide juures tegutsevates ettevalmistusrühmades ehk eelkoolides, mis on loodud kooliga tutvumiseks ja päris kooliga harjutamiseks. Eelkoole korraldavad koolid peamiselt oma piirkonna lastele. Õpetajaks on sageli sama pedagoog, kes alustab sügisel tööd esimese klassiga. Kuigi eelkoolid on lastele tasuta, otsivad lapsevanemad oma lastele kooliks ettevalmistamise võimalusi, mille eest on nad nõus maksma. Peale kooli juures tegutsevate ettevalmistusrühmade pakuvad kooliks ettevalmistust ka eraeelkoolid, mis töötavad Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt väljastatud koolituslubade alusel (PGS, 2009).

Et lapsevanemad oma lapsi enne kooli panevad lisaks lasteaiale eelkooli ja mõnikord lisaks veel eraeelkooli on seletatav murega, kas ta laps pääseb soovitud kooli. Põhjus võib olla lihtsalt ka lapse harjutamine soovitud kooliga, et tutvustada talle koolimaja, õpetajat ja õppeväliseid tegevusi. Mõned vanemad püüavad nii viisi last ette valmistada soovitud kooli vastuvõtukatseteks, mis on kooli kehtestanud, sest mõnda kooli soovijate hulk on väga suur.

1.2.1. Eelkoolide roll Kuressaares

Üheks võimaluseks lapse sujuvama lasteaiast kooli ülemineku tagamiseks on koolide juures asuvad eelkoolid. Nii lapsele kui ka lapsevanemale annab see võimaluse koolidega tutvuda ja tõenäoliselt aitab vanematel ka koolivaliku otsust langetada. Kuressaares on mõlema gümnaasiumi juurde loodud eelkool.

Kuressaare Gümnaasiumis töötab kooliks ettevalmistav rühm nimega AB-kool, mille eesmärgiks on:

- tutvustada koolieelikule kooli ja õpetajaid
- positiivse hoiaku kujundamine kooli ja õppimise suhtes
- arendada lapse iseseisvust, initsiatiivi ja eneseusaldust
- nõustada vanemaid lapse arengus puudutavates küsimustes
- teadvustada kodu rolli lapsele soodsa arengukeskkonna loomisel

Õppetöö toimub oktoobrist aprillini, kolmapäeviti, üks kord kuus. Õppepäeva pikkus on kaks tundi. Õppetunni pikkus on 30 minutit ja vaheaeg kestab 10 minutit. Samal ajal, kui lapsed on tundides, toimuvad lastevanematele koolitused. Kooli kodulehel on ära toodud kogu kursuse sisu, tegevustunni sisud ja õppematerjalid. Samuti on ära toodud vajalike õppevahendite nimekiri, mis tuleb lapsel endal kaasa võtta (Kuressaare Gümnaasiumi..., 2010).

Saaremaa Ühisgümnaasiumis töötava eelkooli eesmärgiks on samuti lapsi ja vanemaid kooliks paremini ette valmistada. Eelkooli tutvustavas juhtkirjas öeldaks, et lasteaia ja kooli vahel on teatud erinevusi, soovitakse, et laps harjuks uue olukorraga, tutvuks pisut teistsuguse töökorraldusega ning leiaks eelolevaks kooliaastaks endale häid sõpru. Saaremaa Ühisgümnaasiumi eelkool on töötanud ligi kümme aastat ja on selle aja jooksul aru saadud, et eelkoolis käinud lastel on kergem koolielusse sisse elada ja klassikaaslased on kooli tulles juba tuttavad. Samuti läheb kergemini uues majas ja uue kodukorraga kohanemine.

Õppetöö toimub SÜG-i eelkoolis 2009/2010 õppeaastal kolmapäeva õhtupoole kell 17.00 – 19.00. Õppepäevi on õppeaasta jooksul kokku viis ja toimuvad kord kuus oktoobrist märtsini, v.a detsembris. Samal ajal, kui lastele toimuvad tunnid, on vanematele loengud. Laste tundides on palju mängu, suhtlemist, arutelusid, katsetamist, uurimist ja pisut vähem kirjutamist-lugemist. Ühtegi kindlat õppeainet ei õpetata, omavahel on erinevate tegevuste kaudu seotud lugemine, kirjutamine, arvutamine, nuputamine, laulmine, meisterdamine ja joonistamine. Õpetajad soovivad koos lastega avastada midagi uut, olla põnevil uue oskuse ja teadmise saamisest, mängida, juttu ajada ja uurida. Õppimises püütakse luua ühtset tervikut, selleks on igale eelkooli päevale antud temaatiline pealkiri. Kuna tegemist on õhtupoole toimivate tundidega, püütakse tegevus muuta võimalikult huvitavaks ja vaheldusrikkaks. Vanematel on võimalus oma lapse arengut jälgida töölehtede järgi ning teinekord seal olevaid ülesandeid koduski koos lahendada (Saaremaa Ühisgümnaasiumi..., 2010).

Kuressaare kahe põhikooli - Vanalinna Kooli ja Kuressaare Põhikooli juhid ütlevad eelkoolide kohta kohalikus ajalehes Oma Saar, et tegu on delikaatse teemaga. Jaan Lemberi,

nüüd juba sulgemisele mineva Kuressaare Põhikooli direktori seisukoht on, et tegu on raha ja konkurentsiga:

“Haridus on meil tasuta ja meie linna lasteaiad teevad piisavalt head tööd. Sealt on võimalik koolil edukalt edasi minna. Küll aga ei saa loota, et kõik 7-aastased oleksid oma arengutasemelt võrdselt andekad, siiski on meie algklassiõpetajad piisavalt head spetsialistid, et kõigiga toime tulla” (Kokk, 2008).

Lasteaedade kompetentsust alushariduse andmisel ei sea kahtluse alla ka Kuressaare Vanalinna Kooli direktor Sulev Soodla, kes ei näe põhjust, et lapsi peab lisaks veel eelkoolis ette õpetama. Vanalinna koolil on tavaks kutsuda koolieelikud ja nende vanemad perepäevale, kus tehakse tutvust kooli ja õpetajatega. Sellest on piisanud ja I klass saab komplekteeritud.

“Me ei saa ju kõik püüda neid andekaid, kuskil peavad ometi õppima ka need, kes on veidi nõrgemad,” leiab Soodla (Kokk, 2008).

Saare maavalitsuse peaspetsialist Kristi Oll, kes on aastaid maakonna lasteaedu juhendanud ja kontrollinud väidab, et sellest peaks piisama, et lasteaiad ja koolid teevad tihedat koostööd, et lapsi kooliks ette valmistada. Oll ütleb end teadvat, et Kuressaare lasteaiadõpetajad teevad väga head tööd. Kuressaare 7. lasteaia juhataja Helle Karu sõnul on lasteaednikel ammu tekkinud küsimus, et milleks on vajalikud need eelkoolid ja AB-koolid. Karu arvates on linna suured koolid näinud eelkoolides võimalust endale õpilasi koguda ehk saada enesele nõ õpilaste koorekiht. Kuna need on populaarsemad koolid, siis kardavad vanemad, et äkki ei saagi nende laps ihaldatud kooli sisse. Sel põhjusel enamasti vanemad lapse eelkooli panevad (Kokk, 2008). Tegelikult aga konkreetse kooli juures eelkoolis käimine ei anna mingeid eeliseid ega soodustusi Kuressaares soovitud kooli pääsemisel. Otsustab ainult see, kui varakult keegi ettenähtud kuupäeval jõuab oma lapse Internetis ettenähtud kohas soovitud kooli registreerida, lisaks soodustava asjaoluna ka vanema töötamine ja/või pere vanemate laste õppimine soovitud koolis. Sellist koolidesse registreerimist on Kuressaares praktiseeritud alles mõned aastad. Tundub, et vanemad ei ole endale teadvustanud või ei teagi nad seda, et eelkool ei anna mingeid eeliseid soovitud kooli pääsemisel, kuna ka koolikatseid ei korraldata, siis pole ka täiendav etteõpetamine mingil moel vajalik. Iseasi, kui eelkooli viiakse laps lihtsalt kooli kui niisugusega tutvumise eesmärgil.

1.3. Ülevaade haridust reguleerivatest seadustest seoses esimesse klassi astumisega

1.3.1.Koolikohustust reguleeriv seadus

Õppimine on kooliealistel lastel õigusaktides kehtestatud ulatuses kohustuslik.

Eesti Vabariigis lähevad lapsed üldjuhul esimesse klassi, kui nad on jooksva aasta 1. oktoobriks saanud seitsmeaastaseks. Koolikohustus kestab praegu kuni 17- aastaseks saamiseni (EV haridusseadus, 2009).

Kui vanem arvab, et tema laps ei ole kooliks valmis ja lasteaia pedagoog, logopeed ja arst kinnitavad sama, siis võib vanem nõustamiskomisjonilt taotleda koolikohustuse edasilükkamist ühe õppeaasta võrra. Koolikohustuse täitmise edasilükkamise otsustab ainult nõustamiskomisjon (PGS 2009, §17 lõige1).

Samas aga võib last kooli saata ka varem, kui ta on jooksva aasta 30. aprilliks saanud kuueaastaseks. Vanemad peavad kodus lapsele looma õppimiseks soodsad tingimused. Lapsel on õigus saada oma elukoha järgi koolikoht. Valla- või linnavalitsuse kohustus on pidada koolikohustuslike õpilaste arvestust. Kui laps ei saa koolis õppida, kas siis tema tervislikust seisundist või õppetöö läbiviimise korraldamise tõttu, võib koolikohustust täita ka kodus õppides (Koduõppe kord ..., 2008).

1.3.2.Esimesse klassi vastuvõtmise kord

Kõik lapsed peavad saama koha koolis oma teeninduspiirkonnas. Kui soovitud koolis on vabu kohti, võib vanem oma lapsele kooli valida ka mõnes teises teeninduspiirkonnas. Kooli valikut tehes, tuleb mõelda, missugused tegurid on selle perekonna jaoks kõige tähtsamad. Alustada võiks omandivormist, kas perekonnale on sobiv riigikool või erakool. Kui munitsipaalkool ja riigikool on lapsele tasuta, siis erakoolis on õppemaks näiteks Rocca al Mare koolis keskmiselt 30000 krooni ringis õppeaastas (Juurak, 2010). Siinkohal hakkab silma vastuolu seadusega – teeninduspiirkond justkui oleks, aga see on liiga suur, nii et ei saa rääkida võimalusest käia lapsel kodulähedases koolis.

Lapsele ja lapsevanemale tuleb kindlasti kasuks kooliga varasem tutvus ja kokkupuude. Kooli valikut mõjutavad ka avalik tunnustatus, eriklasside ja – kallakute olemasolu ning õpetajate kvalifikatsioon ja tase. Tihti valitakse kooli ka kooli ümbruse ja sisustuse järgi. Üheks kriteeriumiks kooli valikul on kodu või vanema töökoha lähedus, et kindlustada lapsele võimalikult lühike, turvaline ja ohutu koolitee. Lõpuks peab tutvuma ka kooli õppetöö korraldusega, millal algavad ja lõpevad tunnid, kas päevakava on lapse jaoks vaheldusrikas ja ajaliselt sobiv. Et koolipäev ei oleks liiga koormav. Lapse koolivälise tegevuse planeerimisel on oluliseks näitajaks selle kooli huviringide võimalused.

Vanematel on võimalik kooli arengut hoolekogu kaudu mõjutada. Et õppeasutus kujuneks lapsevanemate ootustele vastavaks, saab teha ettepanekuid kooli juhtkonnale ja omavalitsusele (Haridus- ja teadusministeeriumi kodulehekülg..., 2010).

Sõltuvalt lapse intellektist võib kohustusliku põhiharidust omandada kolmel eri tasemel: põhi- ja keskhariduse riiklik õppekava (normintellektiga õpilased); põhihariduse lihtsustatud riiklik õppekava e. abiõppekava (kerge vaimupuudega õpilased); toimetuleku õppekava (mõõduka ja sügava vaimupuudega õpilased) (Põhikooli ja gümnaasiumi..., 2009).

Põhikooli registreerimine kestab üldjuhul kuni 20. augustini. Esimesse klassi astumiseks esitab lapsevanem soovitud kooli lapse sünnitunnistuse, tervisekaardi, oma isikut ja alalist elukohta tõendavad dokumendid ja avalduse, mis täidetakse koolis kohapeal. Riiklikult ei ole ette nähtud katsete korraldamist lapse esimesse klassi vastuvõtul. Erakoolid määravad oma vastuvõtutingimused ise. Koolide poolt esitatavatest nõuetest saab lugeda vastava kooli koduleheküljelt Kui laps on I klassis vähemalt seitsmeaastane ja on vaimselt, sotsiaalselt ning füüsiliselt hästi arenenud, tema teadmised ja oskused vastavad üldjoontes 1. klassi lõpetanu tasemele, siis on koolil õigus lapsevanema nõusolekul viia ta üle II klassi (Põhikooli ja gümnaasiumi..., 2009). Laps võib lisaks põhikoolile osaleda huvikoolide tegevustes.

1.3.3. Õppetöö ja kasvatuskorraldus esimeses klassis

Esimesse klassi astudes saavad õpilased kooli poolt vajalikud õpikud, tööraamatud, töövihikud ja töölehed. Kool ei tohi vanematelt õppematerjalide eest ega ka õppematerjalide kaasrahastamise eest raha nõuda. Õppetöökäes vajalike õpikute ja töövihikute valiku teeb õpetaja.

Õppekirjandus peab olema heaks kiidetud Eesti Vabariigi Haridus-ja teadusministeeriumi poolt ja vastama riiklikule õppekavale (Põhikooli ja gümnaasiumi..., 2009).

Õppeaasta algab 1. septembril ja õppeaasta pikkus on 35 nädalat. Õppeperioodis on vähemalt 175 õppepäeva. Õppeaasta koosneb õppeperioodist ning koolivaheaegadest. Õppeperioodi arvestusühikud on õppetund, õppepäev, õppenädal, kursus, õppeveerand ja poolaasta.

Ühes õppenädalas on viis õppepäeva. Õpilaste jaoks on tundide arv nädalas kindlaks määratud kooli õppekavaga. Esimeses klassis on suurim lubatud nädalakoormus 20 tundi. Õppetunni pikkus on 45 minutit. Vahtundide pikkus peab olema vähemalt 10 minutit. Õppetundide järjekorra ja arvu õppepäevas kinnitab kooli direktor tunniplaaniga (PGS, 2009).

Kuussaare koolides algavad tunnid hommikul kella 8.00 ringis. Vahtundide aeg on koolides erinev, näiteks Saaremaa Ühisgümnaasiumis on kõik vahtunnid 15 minutit ja tunnid algavad täistunnist, mis teeb koolipäeva võrreldes teiste koolidega pikemaks. Teistes koolides on vahtundide pikkus valdavalt 10 minutit, väljaarvatud söögivahtund. Kui õpilasele tunnid on lõppenud ja ta ei saa kohe koju minna või tahab osaleda mõnes sellel päeval toimivas huviringis, siis on tal võimalus osa võtta pikapäevarühmast.

1.4. Kooli maine kui vanemate koolivalikut mõjutav tegur

Kooli maine ja „headuse“ üle võivad lapsevanemad otsustada väga erinevate kriteeriumide põhjal. Kooli tegevuse tugevused ning parendusvaldkonnad selgitatakse välja läbi sisehindamise protsessi. Sisehindamine on pidev protsess, mille eesmärk on tagada õpilaste arengut toetavad tingimused. Kooli järjepideva arengu tagamiseks koostab kool koostöös kooli nõukogu ja õppenõukoguga arengukava. Kooli arengukavas määratakse kooli arengu põhisuunad ja –valdkonnad, tegevuskava kolmeks aastaks ning arengukava uuendamise kord (Põhikooli ja gümnaasiumi..., 2009).

Eesti Poliitikauuringute Keskuse PRAXIS-i poolt 2005. aastal läbiviidud „Üldhariduskoolide võrgu korraldamise“ uuringus analüüsiti ka hariduse kvaliteeti ja selle kättesaadavust (Annus et al., 2005). „Hariduse kvaliteeti saab hinnata erinevatest vaatenurkadest: jälgides õpetamise ja õppimise protsessi, optimeerides kulutusi või haridusnõudlust, hinnates õppeprotsessi ja organisatsiooni võimaluste vastavust ning vastavusest kasusaaja soovidele“ (Annus et al., 2005, lk 3). Hariduse kvaliteeti saab mõõta iga lapse kooli jõudmisega ja kohustusliku seadusega

ettenähtud hariduse omandamisega ning millised valikuvõimalused saavad nad omandatud põhiharidusega edaspidiseks haridusteeks. Oluline on, et õppijal tekib õppides uusi võimalusi teadmiste ja oskuste omandamiseks muutudes elukestvaks õppimiseks. Juba varakult enne uut kooliaastat peavad vanemad tegema otsuse, milline kool on tema lapsele parim. Kõrgema kvaliteedi tagamisel peavad koolid arvestama, et lastele oleks tagatud võimalus vastavalt oma võimetele ja vajadustele saada parim haridus. Parima hariduse omandamisel peab koolirõõmu sees tekkima õpirõõm, mis annab tõuke edaspidiseks haridusteeks. Kvaliteetse hariduse andmisel peab kool järgima „Hea kooli“ põhimõtteid. „Hea koolil“ on asjatundlik koolijuht, pädevad õpetajad, õpihimulised õpilased ja koostöövalmid lapsevanemad. Õppekava koostamisel arvestatakse õpilase vajadusi ja võimeid, mille järgi kõik õpilased ka õpivad, sest neid juhendatakse vastavalt. Kool on turvaline, kooli sisekliima toetab õppimist. Õpilaste hindamisel järgitakse õppimise ja juhendamise seotust ja õpilase arengut. „Hea kool“ on kaasanud vanemad ja kogukonna kohaliku arengu edendamiseks (Annus et al., 2005).

Viimastel aastatel on saanud trendiks reastada koole õpilaste riigieksamite tulemuste alusel ritta. Saadud edetabelite järgi selguvad eliitkoolid ja mitteeliitkoolid. Eliitkoolides on õpilaste keskmised eksamipunktid 100% lähedal. Nii koguvad koolid omale populaarsust ja sellepärast viiaksegi neisse koolidesse lapsi õppima. Konkursid on suured. Esimesse klassi konkureerib ühele kohale üle kümne õpilase. Näiteks Tallinna Reaalkooli soovis 60 kohale õppima tulla 500 last (Helme, 2010).

Eksamite pingerea avalikkuse ette tulemisega tekib alati palju vastakaid seisukohti. Sagedamini ollakse ikka pingerea avalikustamise vastu. Raske on mõista, et ei taheta teada oma kohta teiste hulgas, et ei taheta analüüsida põhjusi, mis on hästi ja mida saaks veel paremini teha. Pingeread näitavad kindlasti läbilõiget teadmiste tasemest. Pingerida annab infot ministeeriumile ja üldsusele. Koolide hindamine on kindlasti vajalik, et õppida end võrdlema teistega (Lunter, 2009).

Jüri Ginteri arvates aga teeb pingeridade avalikustamine pigem kahju kui head. Koolide pingeridade avalikustamist on vaja ajakirjandusele, et saada intrigeerivat materjali. Pingerea tipus olevad koolid jäävad enam silma sponsoritele ja kooli ukse taga püsiks õpilaste järjekord. Ülikoolidki teevad rohkem koostööd pingerea tipus olevate koolidega. Samuti on koolide pingeridasid vaja hariduspoliitika kujundamiseks ja lapsevanematele lapsele sobiva kooli valimisel. Pingeread teevad kahju tagapool olevate koolide õpetajatele, kes saavad vähem palka kui pingereas eespool olevate koolide õpetajad, õpetades sageli madalama motivatsiooni,

võimete ja sotsiaalse taustaga õpilasi. Pingereas tagapool olevate koolide õpilased ei saa alati valida riigieksami ainet, kuna kool kardab, et see võib alandada kooli keskmist hinnet või kes samadel põhjustel gümnaasiumi lõpuklassist välja langevad. **K**ohalikud kogukonnad kaotavad, kuna õpilased ei õpi oma kodukoha koolis, mis nõrgestab veelgi kogukonnatöö osakaalu koolides. Jüri Ginteri väitel ei kinnita temale teadaolevad uuringud, et tipus olevates koolides õpetatakse paremini. Riigieksamid on mõeldud õpilaste teadmiste ja oskuste kontrollimiseks, mitte koolide taseme võrdlemiseks (Ginter, 2009).

Kooli tugevuse näitajaks on ka õpetaja. Õpetamine nõuab mitte ainult korda ja käsusüsteeme, vaid eelkõige nutikust, teadmisi ja kutsumust. Õpetaja on Õpetaja ennekõike siis, kui ta saab toimida loovalt ja iseseisvalt (Idla & Strandberg, 2009). Ilmselt võib nii mõnegi lapsevanema üheks koolivalikut mõjutavaks kriteeriumiks olla teadmine, milline õpetaja hakkab tema last kooli astudes õpetama.

1.5. Koolide poolt pakutavad täiendavad võimalused kui vanemate koolivalikut mõjutavad tegurid

1.5.1. Tunnivälised tegevused koolides

Üheks oluliseks kooli valikut mõjutada võivaks teguriks on tunnivälised tegevused kooli juures, võimalused, mida kool lapsele pakub (Salundi & Tiko 2008). Üheks võimaluseks on erinevad **huvitegevused**. Huvitegevusega tegelemine soodustab isiksuse mitmekülgset arengut ja toetab noore kujunemist hästi toimetulevaks ühiskonnaliikmeks (EV haridusseadus § 25). Sagedamini on koolide juures võimalik peale tunde osaleda erinevates muusikaringides, spordiringides ja kunstiringides. Kui koolil on rohkem võimalusi, siis on ka huviringe rohkem. Nii on lastel võimalik katsetada erinevaid tegevusi. Ühel õppeaastal võib ta osaleda kunstiringis, kuid järgmisel aastal katsetab mõnda spordiala. Selline katsetamine võimaldab lapsel ennast tundma õppida ja annab võimaluse oma väärtushinnanguid kujundada. Teiselt poolt annab selline koolis ringides osaleme vanemale turvatunde, kui ta teab, et laps peale tunde tegeleb huviringis ja on täiskasvanud inimese järelevalve all

Teine tähtis võimalus koolis peale õppetööd on **pikapäevarühm**. Pikapäevarühm võimaldab õpilasele tuge ja järelevalvet õppetööst vaba aja sisustamisel ning koduste õpiülesannete täitmisel, pedagoogilist juhendamist ja suunamist huvitegevuses ning huvide arendamisel. Pikapäevarühmas võib olla 1.- 4. klassini kuni 25 õpilast. Tavaliselt moodustatakse pikapäevarühmad ühe klassi õpilastest, erandina kahe või enam klassi õpilastest.

Pikapäevarühma võetakse laps vanema avalduse alusel. Tegevused ja töökorraldus planeeritakse pikapäevarühmas poolaastaks, mis tagab päevakava täitmise (Pikapäevarühma töökorralduse..., 2009). Kuressaare koolides töötavad pikapäevarühmad enamasti algklasside õpilaste jaoks. Kuna lastel lõpevad tunnid keset päeva ja vanematel on oma tööajast raske last koju transportida, siis kasutatakse pikapäevarühma teadlikult lapsele kui äraolemiskohta. Tavaliselt tehakse pikapäevarühmas koduseid õppeülesandeid, käiakse õues ja mängitakse erinevaid tubaseid mängu. Paljudele lastele, kes ootavad peale tunde oma huviringi algamist, on pikapäevarühm sobivaks kohaks, kus saab aega parajaks teha ja natuke õppida, kui jaksu on. Pikapäevarühma olemasolu võib olla ka oluliseks vanema koolivalikut mõjutavaks teguriks. On ju lapse kooli minnes vanematele sageli suureks probleemiks tundide lõppedes lapse järelvalve korraldamine.

1.5.2. Ülevaade huviringidest Kuressaare koolides

Kuressaare koolides on huviharidus hästi organiseeritud. Kõige tagasihoidlikuma algklasside õpilastele pakutavate ringide arvuga on linna suurim kool Kuressaare Gümnaasium. Kooli kodulehe andmetel töötab kokku 13 ringi. Kuressaare Gümnaasiumis töötavad huviringid oma kooli huvikooli Inspira alluvuses. Kooliringidesse registreerimine toimub nooremate õpilaste puhul läbi klassijuhataja. Kuressaare Gümnaasiumi Huvikool Inspira pakub oma kooli algklasside õpilastele ringe erinevate klasside järgi (vt Tabel 1),

Tabel 1. Kuressaare Gümnaasiumi huviringid algklassidele 2009/ 2010 õa

Klass / Ringide liigitus	1. klass	2. klass	3. klass	4. klass
Liikumisrühmad ja tantsuringid	tantsuetendus	tantsuetendus	tantsuetendus rahvatants	tantsuetendus rahvatants
Spordiringid	spordiring	ujumine	ujumine	ujumine kergejõustik
Muusikaringid		mudilaskoor	mudilaskoor plokklöödi algõpetus	mudilaskoor torupill
Näiteringid ja muusikalavastused				ansambel ja näidend näitering
Käsitöö ja kunstiringid				puutööd
Muu				emaabi kodutütred

Ainult esimesele klassi õpilastele mõeldud ringe on üks – spordiring. Teise klassi õpilastele on ujumisring ja mudilaskoori. Kolmandate klasside õpilased saavad osaleda rahvatantsus, ujumises, plokklöödi algõpetuses ja mudilaskooris. Kõige rohkem huvitegevuse võimalusi on neljandate klasside õpilastel: rahvatants, ujumine, kergejõustik, kodutütred, puutööd, esmaabi, näitering, ansambel ja näidend, torupill, ning mudilaskoor. Kõikidele õpilastele 1.-12. klassini pakutakse osalemist tantsuetenduse ringis (Kuressaare Gümnaasiumi..., 2010).

Saaremaa Ühisgümnaasiumis saab ka ringides osaleda vanuseastme järgi. Ringid on rühmitatud vastavalt ringide tegevuste järgi järgmiselt: näiteringid, muusikaringid, spordi- ja liikumisringid, kunsti- ja käsitööringid, aineringid ja muud ringid. Alklasside õpilased saavad osaleda kokku 21 erineva ringi töös (vt Tabel 2).

Tabel 2. Saaremaa Ühisgümnaasiumi ringid algklassidele 2009/2010 õa

Klass / Ringide liigitus	1. klass	2. klass	3. klass	4. klass
Liikumisrühmad ja tantsuringid	võimlemisring rütmika rahvatants	võimlemisring	võimlemisring	võimlemisring
Spordiringid	kergejõustik korvpall	ujumine kergejõustik korvpall	ujumine kergejõustik korvpall	ujumine kergejõustik korvpall
Muusikaringid	mudilaskoor poistekoor	poistekoor mudilaskoor	poistekoor mudilaskoor	mudilaskoor poistekoor tütarlaste ansambel
Käsitöö- ja kunstiringid	kunstiring	kunstiring	kunstiring kangaskudumine	kunstiring
Näiteringid		loovusring	nukuteater	
Mõtlemismängud	male- ja kabering	malering	malering Visuaalse mõtlemisering	malering

Alates esimesest klassist saab osaleda järgmistes ringides: mudilaskoor, rütmikaring, poistekoor, võimlemisring, korvpall, kergejõustik, kunstiring, rahvatants ja malering. Teisest klassist alates lisandub eelpoolnimetatud ringidele ujumine ja loovusring. Kolmandad klassid saavad osaleda kõikides eelpoolnimetatud ringides ja lisaks veel visuaalse mõtlemise ringis, kangakudumise ja nukuteatri ringis. Neljandates klassides on võimalik osaleda mudilaskooris, tütarlaste ansambelis, poistekooris, võimlemisringis, korvpalliringis, kergejõustikuringis ja kunstiringis. Teadus- ja Huvikooli raames töötab Saaremaa Ühisgümnaasiumis algklasside

õpilastele avastusõppe kursus, kus igal nädalapäeval on erineva sisuga tegevused: loodusvaatlused, loovtegevused, kehaline tegevus, ise tegemine (Saaremaa Ühisgümnaasiumi..., 2010).

Kuressaare Vanalinna Koolis saavad algklasside õpilased osaleda kokku üheksas huviringis (vt Tabel 3).

Tabel 3. Vanalinna Kooli ringid algklassidele 2009/ 2010 õa

Klass / Ringide liigitus	1. klass	2. klass	3. klass	4. klass
Liikumisrühmad ja tantsuringid	rahvatants			võimlemisring tütarlastele
Spordiringid	spordiring	spordiring	spordiring	spordiring Üldkehaline ettevalmistus ja sportmängud poistele
Muusikaringid	mudilaskoor solistide ja duettide ring	mudilaskoor solistide ja duettide ring	mudilaskoor solistide ja duettide ring	mudilaskoor solistide ja duettide ring
Käsitöö- ja kunstiringid			käsitööring	käsitööring
Muu			kodutütred	kodutütred

Kõik algklasside õpilased 1.-4. klassini saavad osaleda mudilaskooris ja solistide ja duettide ringis ning algklasside spordiringis. Ainult esimestele klassidele on avatud rahvatantsuring. Alates kolmandast klassist on tüdrukutel võimalik osaleda kodutütarde ja käsitööringis. Neljandast klassi poisid saavad lisaks osaleda üldkehalise ettevalmistuse ja sportmängude ringis ning tüdrukud tütarlaste võimlemisringis (Kuressaare Vanalinna Kooli..., 2010).

Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid

Töö empiirilises osas käsitletava uurimuse **eesmärgiks** on välja selgitada, millised on Kuressaare linna esimeste klasside ja lasteaia koolieelikute vanemate koolivalikut mõjutavad tegurid ja millised on nende ootused koolile. Uurimuse alguses oli püstitatud neli hüpoteesi.

1. Võrreldes teiste teguritega on vanemate hinnangute alusel kõige olulisemateks koolivalikut mõjutavateks teguriteks hea aluse panek lapse haridusteele, kooli maine

ja kooli lähedus kodule (Masso & Tampere, 2003; Salundi & Tiko, 2008).

2. Vanemad peavad kõige olulisemaks huvitegevuse ülesandeks lapse vaimsete võimete ja sotsiaalsete oskuste ning füüsilise arengu toetamist (Bosetti, 2004; Goldring & Phillips, 2007).

3. Lasteaegades käivate laste vanemad peavad olulisemaks võrreldes 1. klassis õppivate laste vanematega lapse sõprussuhteid (et sõbrad lähevad samasse kooli), laste enda eelistust kooli valikul, koolitee turvalisust ja kooli lähedust kodule (Räty et al., 2009; Salundi & Tiko, 2008).

4. Koolis õppivate laste vanemad peavad olulisemaks kui lasteaegades käivate laste vanemad õpetaja õppemeetodite valikut, õpetamise kvaliteeti ja õpetajat, kes sai nende lapse õpetajaks (Räty et al., 2009).

Metoodika

Valim

Urimus viidi läbi 2009/ 2010 õppeaastal Kuressaare koolide esimeste klasside ja Kuressaare lasteaegade koolieelikute vanemate hulgas, kelle laps astus kooli 2009.a. sügisel või läheb 1. klassi 2010.a. sügisel. Nimetatud õppeaastal õppis koolide esimestes klassides kokku 168 õpilast ja lasteaegades kooliminejaid umbes 110 last. Kätte jagatud ankeetidest saadi täidetult tagasi koolilaste vanematelt 137 ja koolieelikute vanematelt 81 ankeeti. Valim moodustus nendest lapsevanematest, kes tagastasid täidetult ankeedi.

Üldistest taustküsimustest selgub, et ankeete täitsid valdavalt emad - 76,6 %. Isasid osales küsimustele vastamises 4,1%. Mõlemad (nii ema kui isa) koos olid märgitud 17,9 % vastajate hulgas ning 5 % vastanutest nimetasid end hooldajatena. Üle poole (52,5 %) vastanute peres kasvab 2 last, 21,2 % peredes 1 laps ning 25,8 % peredes 3 ja enam last. Peres käib koolis üks laps 6,9 % vastanutest, kaks last 26,7 % vastanutest, kolm last 6 % ja 4 last 2,3 % vastanutest. Ühes peres käib koolis ka 5 last. 27,6 % vastanute peredes on ka lapsi, kes veel koolis ei käi. Vanemate haridustasemest selgus, et kõige rohkem on vastajate hulgas kesk /keskeri haridusega emasid - 67,3 %, kõrgharidusega emasid on 26,5 %. Isadel on samad haridustasemed vastavalt 74,4 % ja 18,9 %. Põhiharidusega vanemaid on emade hulgas 6,2 % ja isade hulgas 6,7 %.

Mõõtevahendid

Magistritöö empiirilise uurimuse andmete kogumise meetodiks on ankeet lapsevanematele.

Käesoleva uurimustöö ankeetide koostamisel kasutati Mati Salundi, Anne Tiko, Eesti Koostöö Kogu ja Tallinna Ülikooli poolt (2009. a Tallinn) korraldatud uuringu „Koolivalikut mõjutavad tegurid“ küsimustikku, mida kohandati antud uurimustöös püstitatud eesmärkidega ja kogukonna eripära arvestades (Koolivalikut mõjutavad..., 2009). Ankeedist jäeti välja küsimused, mis puudutasid vanemate hinnanguid ja arusaamu kooli- ja hariduselu üldisematest küsimustest, kuidas toimivad hariduspoliitilised mõjutegurid igas omavalitsuses ja riigis tervikuna. Tegemist on kvantitatiivuuringuga, mis kirjeldab olukorda ja annab võimaluse välja selgitada, mille alusel vanemad oma lapsele kooli valivad, mida nad koolivalikul oluliseks peavad.

Uurimustöö ankeedid koostati koolilaste ja koolieelikute vanematele sarnaselt. Esimene ankeet (LISA 2) oli mõeldud juba esimeses klassis õppivate laste vanemate küsitlemiseks (2009. aasta sügisel kooli astunud). Teine ankeet (LISA 3) koostati lasteaegade koolieelikute vanematele (2010. aasta sügisel kooli minejad). Mõlemas ankeedis kasutati vaba- ja valikvastustega küsimusi. Küsitlused olid anonüümsed. Küsitluses puudutasid üldandmeid küsimused, kus pidi märkima laste arvu peres, koolis käivate laste arvu ja vanemate hariduse kohta. Valiidsuse suurendamiseks viidi läbi pilootuuring ühe koolieelikute rühma vanematega ja ühe esimese klassi õpilaste vanematega. Kuna pilootuuringutega ei tulnud tagasi ühtegi negatiivset märkust ega ka ühtegi muutmisettepanekut, siis ei tehtud ankeetidesse ühtegi muudatust. Mõlemast ankeedist jäeti hiljem küsimused 1. ja 9. ning koolilaste ankeedist 10., 16., 17. analüüsimata, kuna algselt oli plaanis teha ulatuslikuma eesmärgiga töö, kuid antud magistritöö eesmärki silmas pidades need küsimused ei haakunud käesoleva teemaga. Küsimused jagati teemaplokkidesse:

1. Lastevanemate kooli valikut mõjutavad tegurid (2. küsimus)
2. Vanemate hinnangud klasside komplekteerimise kriteeriumidele (3. küsimus)
3. Kooliga tutvumine lapse kooliminekuks ettevalmistumisel (4. küsimus)
4. Lastevanemate hinnang lapse praegusele koolile (5. -6. küsimus)
5. Tunnivälised tegevused (7.; 8. ja 15. küsimus, sh 15. ainult koolilaste vanemate hinnanguil)
6. Kooliga rahulolu koolilaste vanemate hinnanguil (10. /11., 12.- 14. küsimus)

Lapsevanematel paluti peale küsimuste 2, 3, 5 ja 9 vastamist moodustada omapoolne pingerida hinnatud teguritele. Kuna tabelis oli vastajal võimalik kasvõi kõiki tegureid hinnata skaala kõrgeimal astmel, siis pingeritta paigutamise ülesande puhul pidi ta tõsisemalt järele mõtlema ja kaaluma, mis on neist hinnatud teguritest siiski olulisemad ja mis vähemolulisemad. Nende täiendavate küsimuste eesmärgiks oli saada täielikumat ja mitmekülgsemat ülevaadet vanemate arvamustest.

Protseduur

Küsimustikud jagati kooliskäivate laste vanematele lapse kaudu ja koolieelikute vanemad said ankeedid lasteaiarühma õpetaja kaudu. Ankeetide täitmiseks oli keskmiselt aega üks nädal. Ankeedid tagastati suletud ümbrikus koolis oma klassi õpetajale ja lasteaias oma rühma õpetajale, kust need jõudsid lõpuks uurijani.

Andmetöötluse põhimõtted ja kasutatavad meetodid

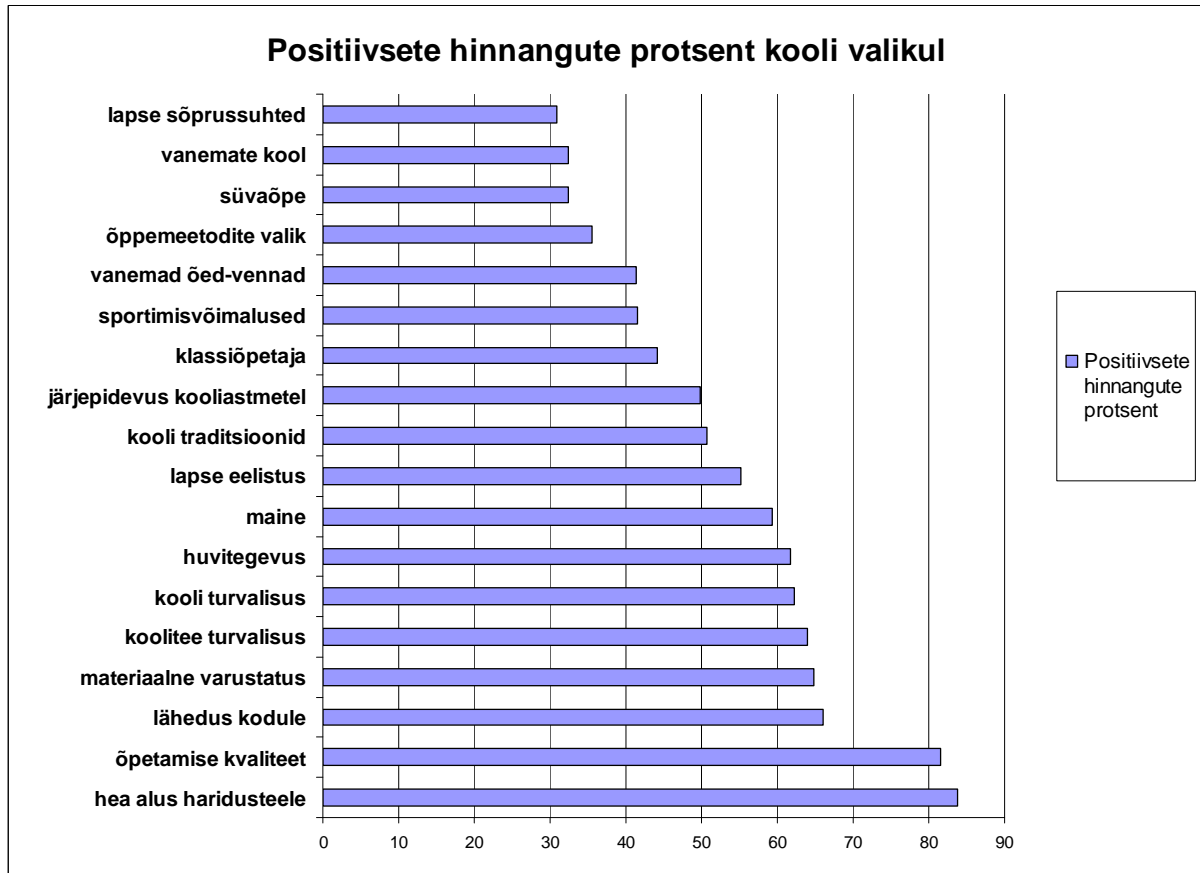
Küsimustikke kontrolliti ja avatud küsimuste puhul kategoriseeriti vajadusel vastuseid ümber. Andmete analüüsimisel kasutati statistilist andmetöötluspaketti SPSS-i. Andmete analüüsil kasutati kirjeldavat statistikat (mediaanid, protsentjaotus), Mann-Whitney U testi mediaanide erinevuste olulisuse hindamiseks 1. klassi ja lasteaialaste vanemate hinnangute vahel ja Spearmani astakorrelatsiooni seoste leidmiseks vanemate haridustasemete, laste arvu ja vanemate hinnangute vahel. Ühes küsimuses sisaldunud väidete omavahelise erinevuse võrdlemiseks kasutati Wilcoxon'i testi. Andmete esitlemiseks kasutati sagedustabeleid, jooniseid MS Excelis. Ankeedi sisemist reliaablust kontrolliti Cronbachi Alpha-ga ja saadi tulemuseks 0,875, mis näitab ankeedi küsimuste head seotust magistritöö teemaga.

Tulemused

Järgnevalt antakse ülevaade saadud tulemustest. Kõigi alateemade puhul esitatakse üldvalimi ja kahe võrreldava alagrupi (koolis käivate ja lasteaialaste vanemad) tulemused mediaanidena tabelites ja tulemuste paremaks illustreerimiseks ka positiivsete hinnangute (4 ja 5 vastusvariandi valinute) protsentjaotusena joonistel.

1. Lapsevanemate koolivalikut mõjutavad tegurid

Ankeedi 2. küsimuses (Millest lähtusite kooli valikul?) said vanemad anda hinnangu oma lapse jaoks kooli valimist mõjutavatest teguritest (vt Tabel 4, LISA 5 ja joonis 1).

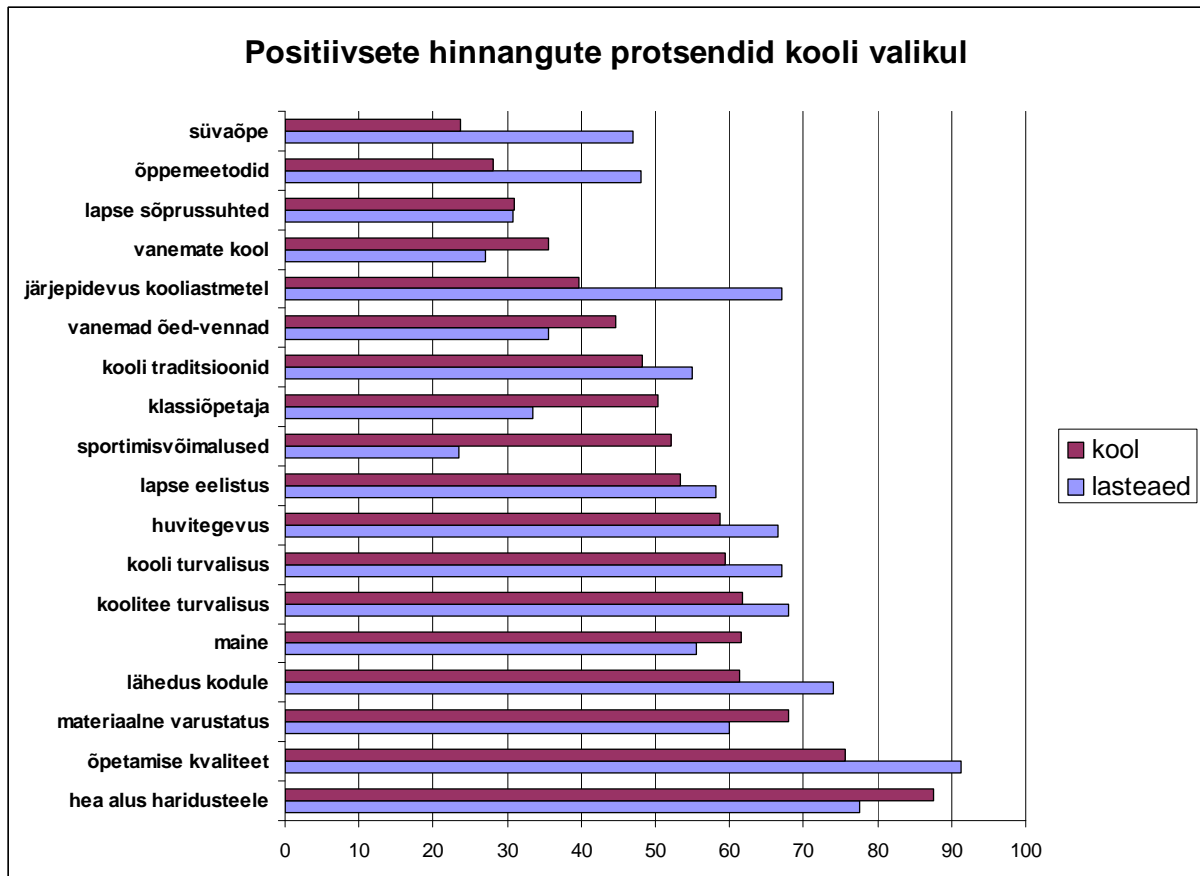
Joonis 1. Positiivseid vastuseid andnud vanemate hulk koolivalikut mõjutavate tegurite osas

Küsitud teguritest mõjutas kooli valikut kõikide vanemate hinnangul kõige enam kooli lähedus kodule (Mdn=4,5) ja kõige vähem tegur, et vanemad õed ja vennad õpivad samas koolis (Mdn=1,0). Olulisteks kooli valikut mõjutavateks teguriteks on veel osutunud kooli maine, kooli turvalisus ja kodu/ koolitee turvalisus, kooli traditsioonid, õpetamise kvaliteet, kooli hea materiaalne varustatus, lapse enda eelistus, huvitegevus koolis ja hea alus edaspidisele haridusteele (kõigil juhtudel Mdn= 4,0). Vähem on mõjutanud kooli valikut võrreldes teiste teguritega kõikide vanemate hinnangul vanemate enda vilistlaseroll („meie pere traditsioon- see on ka lapse vanemate kool“) ja lapse sõprussuhted koolis (mõlemal Mdn=2,0) (vt Tabel 4, lisa 5). Veidi detailsema ülevaate positiivseid hinnanguid saanud tegurite pingereast annab joonis 1. Statistilist erinevust ei ole esimeseks tulnud teguri ja teiseks tulnud teguri vahel ($p= 0,24$). Järelikult on kõige olulisemad kooli valikut mõjutavad tegurid vanemate positiivsete

hinnangute järgi „kool paneb hea aluse edasisele haridusteele“ ja „õpetamise kvaliteet“. Samas aga on need kaks tegurit olulisemad kui ülejäänud tegurid, mille vahel on statistiline erinevus.

Võrreldes kooli lastevanemate ja lasteaialaste vanemate hinnanguid omavahel, on näha mõningaid olulisi erinevusi. Lasteaialaste vanemad on andnud teguritele „kooli lähedus kodule“ ja „koolitee turvalisus“ väga kõrged hinnangud ($Mdn=5$), koolilaste vanemate hinnangud nii kõrged polnud ühegi koolivaliku motiivi puhul (vt tabel 4 lisas 5 ja joonis 2). Statistiliselt oluliselt erinevad olid koolilaste ja lasteaialaste vanemate seisukohad järgmistes küsimustes:

1. lasteaialaste vanemad hindavad oluliselt tähtsamaks koolivaliku kriteeriumiks võrreldes koolilaste vanematega kooli lähedust kodule ($p<0,01$), liiklusolusid kooliteel ($p<0,01$), kooli traditsioone ($p<0,05$), süvaõppe võimalusi ($p<0,01$), õpetajapoolseid õppemeetodite valikuid ($p<0,01$), järjepidevust kooliastmete vahel ($p<0,01$), õpetamise kvaliteeti ($p<0,01$), lapse sõprussuhteid ($p<0,05$) ja mitmekülgseid huvitegevuse võimalusi ($p<0,05$);
2. koolilaste vanemate hinnangul on olulisemad valikut mõjutavad tegurid võrreldes lasteaialaste vanemate seisukohtadega head sportimisvõimalused ($p<0,01$) ja õpetaja, kes sai nende klassi õpetajaks ($p<0,05$).

Joonis 2. Positiivseid vastuseid andnute hulk lasteaialaste ja koolilaste vanemate seas

Vanemate endi poolt moodustatud pingerea järgi, kus pidi järjestama kolm kõige olulisemat koolivaliku kriteeriumi, said kõige suurema punktisumma kooli lähedus kodule (141), teiseks tuli kooli maine (65 punkti) ja kolmandaks jäid lapse enda eelistus ja õpetamise kvaliteet (mõlemad 47 punkti). Rohkem punkte said ka motiivid „kool paneb hea aluse lapse haridusteele“ (41 punkti), klassiõpetaja (31 punkti), kooli turvalisus (30 punkti) ja liiklusolud/turvalisus kooliteel (26 punkti).

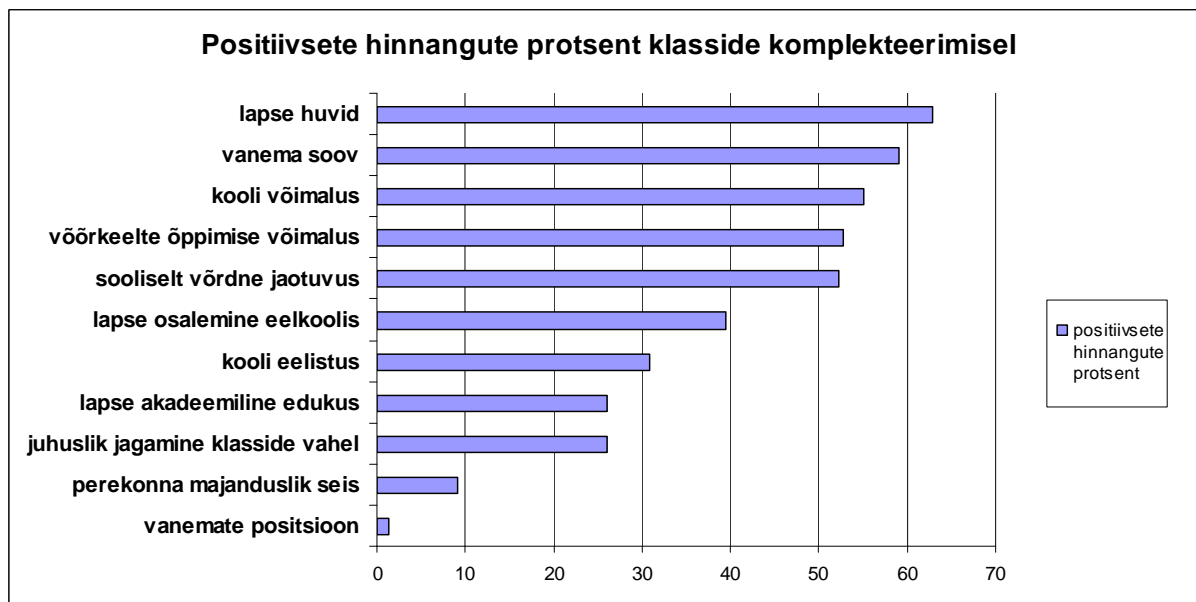
Kui uurida emade (kes täitsid põhiliselt ankeete) haridustaseme ja koolivalikut mõjutanud teguritele antud hinnangute korrelatsioone, siis leiti järgnevad seosed:

1. mida kõrgem on emade haridustase, seda kõrgemalt hindavad nad kooli valikul järjepidevust kooliastmete vahel ($\rho = 0,19$, $p = 0,00$);
2. kõrgema haridustasemega emad hindavad kõrgemalt koolivalikul kooli traditsioone ($\rho = 0,15$, $p = 0,02$);
3. kõrgema haridustasemega emad hindavad olulisemaks ka õpetaja isikut, kes sai/saab klassi õpetajaks ($\rho = 0,16$, $p = 0,02$).

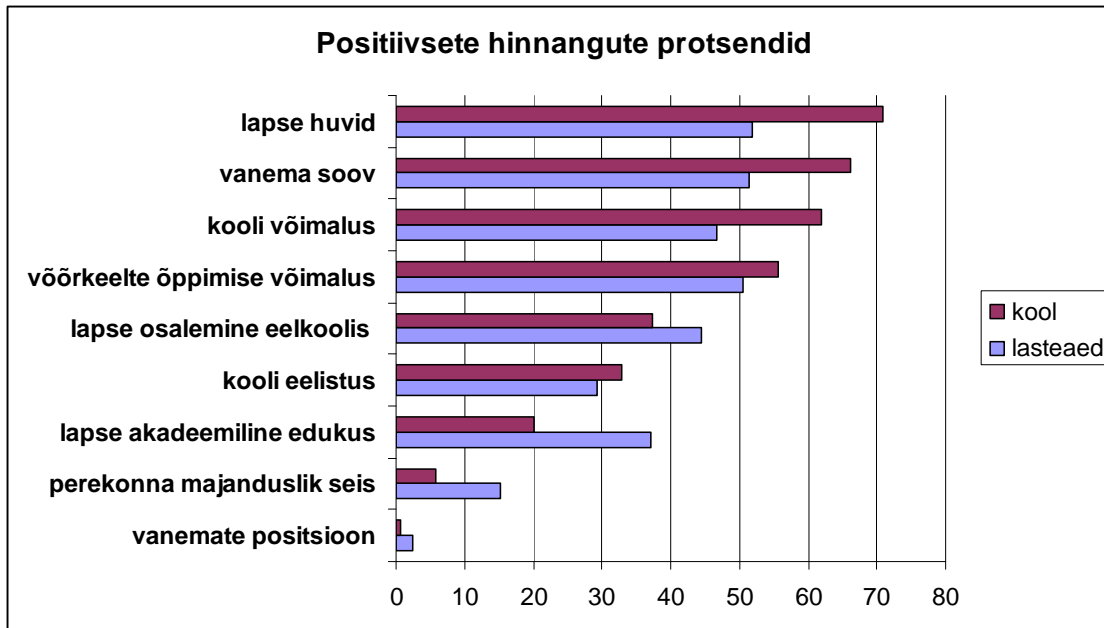
Ka laste arv peredes on seotud vanemate hinnangutega kooli valikut mõjutavatele teguritele. Mida rohkem on lapsi peres, seda kõrgemalt hinnatakse koolivaliku puhul asjaolu, et vanemad õed-vennad õpivad samas koolis ($\rho = 0,39$, $p = 0,00$). Samas suurema laste arvuga peredes on emade hinnangud madalamad õpetajatepoolse õppemeetodite valiku kui koolivaliku motiivi osas ($\rho = -0,17$, $p = 0,01$).

2. Vanemate hinnangud esimeste klasside komplekteerimise kriteeriumidele mitme paralleelklassiga koolides

Ankeedi 3. küsimuses (**Juhul, kui on tegu mitme paralleelklassiga kooliga, siis peaks Teie arvates esimesse klassi komplekteerimisel lähtuma: ...**) olid kõikide vanemate hinnangul klassidesse komplekteerimisel kõige olulisemad „lapse huvid“, „vanema soov“, „kooli võimalused“ ja „võõrkeele õppimise võimalused“. Kõige madalama hinnangu said motiivid, mis lähtusid perekonna majanduslikust positsioonist ja vanemate endi positsioonist (vt Tabel 5 lisas 5 ja joonis 3). Kuna kolmel esimeseks tulnud teguril omavahel statistilist erinevust ei olnud ($p > 0,05$) võib neid kõiki kolme lugeda kõige olulisemateks teguriks.

Joonis 3. Üldvalimi *positiivsete hinnangute protsent klasside komplekteerimisel*

Joonis 4. Positiivseid vastuseid andnute hulk lasteaialaste ja koolilaste vanemate seas

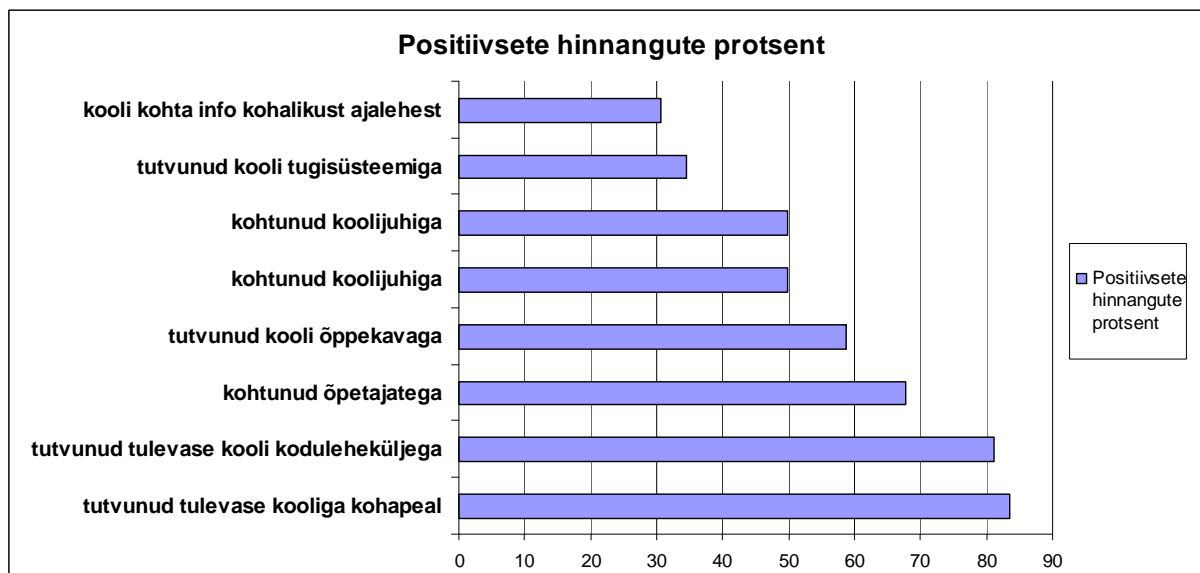
Võrreldes koolilaste ja lasteaialaste vanemate hinnanguid, siis mõlema alagrupi käest said kõrgeima hinnangu klassidesse komplekteerimisel „vanema soov“, „lapse huvi“ ja „võõrkeelte õppimise võimalus“ (Mdn=4,0). Olulised erinevused selles küsimuses leiti olevat koolilaste ja lasteaialaste vanemate vahel neljal puhul: lasteaialaste vanemad hindasid olulisemaks kui koolilaste vanemad klasside komplekteerimist „laste akadeemilise edukuse“ alusel ($p < 0,01$), „vanemate positsioonist lähtudes“ ($p < 0,01$) ja „perekonna majandusliku positsiooni alusel“ ($p < 0,01$) ning „lapse eelkoolis osalemist“ aluseks võttes ($p < 0,01$) (Vt Tabel 5, lisas 5). Detailsemalt illustreerib vastajate kahe grupi hinnanguid joonis 4.

Vanemate enda vabalt koostatud pingerea järgi oli kõige enam eelistatud 1. klasside komplekteerimisel „sooline võrdsus“ (kokku 147 punkti), „lapse soov ja huvid“ (107 punkti) ja „vanemate soov“ (80 punkti). Rohkem punkte said veel „kooli võimalused“ (49 punkti) ja „osalemine eelkoolis“ (31 punkti).

Emade haridustase ja laste arv peredes on seoses emade hinnangutega 1. klasside komplekteerimise kriteeriumide kohta. Kõrgema haridusega emad peavad vähem olulisemaks võõrkeelte õppimise võimalusest lähtumist 1. klasside komplekteerimisel ($\rho = -0,16$, $p = 0,02$). Mida rohkem on lapsi peres, seda vähem olulisemaks peavad vanemad 1. klasside komplekteerimisel lapse akadeemilisest edukusest ($\rho = -0,15$, $p = 0,02$), kooli eelistustest ($\rho = -0,17$, $p = 0,010$) ja kooli võimalustest lähtumist ($\rho = -0,16$, $p = 0,02$).

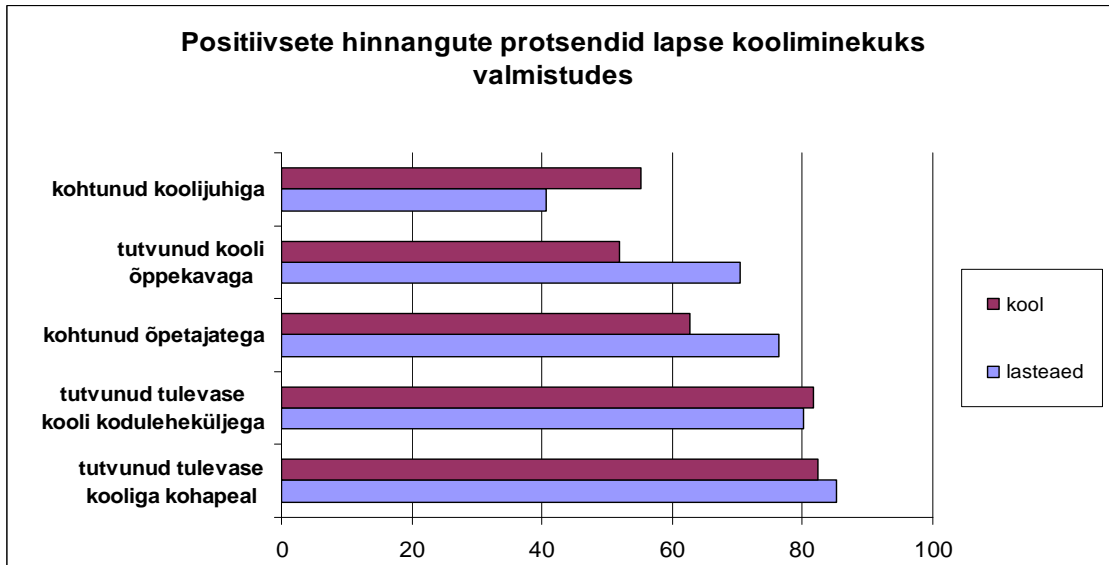
3. Kooliga tutvumine lapse kooliminekuks ettevalmistumisel

Ankeedi 4. küsimuses (**Olime meie lapse kooliminekuks valmistudes: ...**) andsid vanemad hinnangu, kuidas nad lapse kooliminekuks valmistusid. Vanemad andsid kõrgeima hinnangu lapse kooliminekuks valmistamisel tutvumisele tulevase kooliga kohapeal (Mdn=5,0)(Vt Tabel 6, lisa 5 ja joonis 5). Olulisemal määral oli ka kohtunud õpetajaga (Mdn=4,0), tutvunud kooli õppekavaga (Mdn=4,0) ja tutvunud tulevase kooli koduleheküljega Internetis (Mdn=4,0). Vähem oli kohtunud vanemate hinnangul koolijuhiga (Mdn=3,0). Kahe esimeseks tulnud motiivi vahel ei ole aga statistilist erinevust ($p=0,08$), mis näitab, et vanemate hinnanguil on kõige olulisem kooliks ettevalmistamisel tutvumine tulevase kooliga kohapeal ja tutvumine kooli koduleheküljega.

Joonis 5. Üldvalimi positiivsete hinnangute protsent lapse kooliminekuks valmistudes

Koolilaste vanemate hinnangute mediaanid on kõikide motiivide puhul sarnased. Lasteaedade vanemate hinnangul oli lapse kooliminemisel kõige sagedasem tutvumine kooliga kohapeal, kohtumine õpetajaga ja kooli koduleheküljega tutvumine Internetis (Mdn kõigil 5,0). Kõige vähem oli kohtunud koolijuhiga (Mdn=3,0). Statistiliselt oluline erinevus oli seisukohtades, et lapse kooliminekuks valmistudes lasteaia vanemad tutvuvad olulisemal määral tulevase kooliga kohapeal ($p<0,01$), kohtuvad õpetajaga ($p<0,01$), tutvuvad kooli õppekavaga ($p<0,01$) ja kooli koduleheküljega Internetis ($p<0,01$) kui koolilaste vanemad (Vt Tabel 6, lisa 5 ja joonis 6).

Joonis 6. Positiivseid vastuseid andnute hulk lasteaialaste ja koolilaste vanemate seas

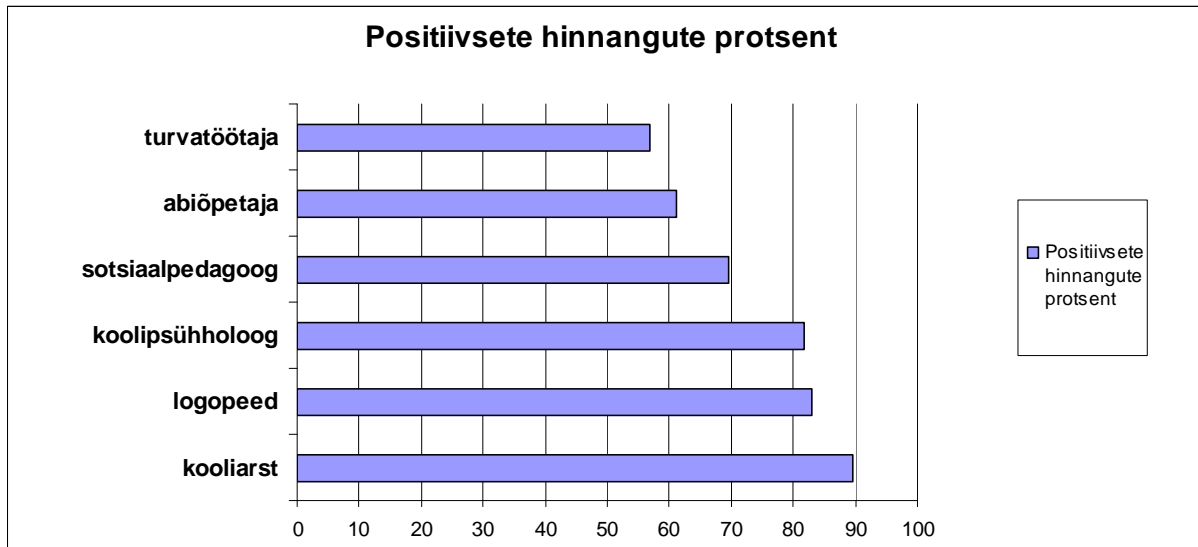
Vanemad said lisada juurde, mil määral ja mida oma lapse kooliminekuks valmistudes oldi veel tehtud. Ära märgiti tutvumine kooli võimalustega huvitegevuseks, tugisüsteemidega tutvumine ja kooli kohta informatsiooni saamine kohalikust ajalehest. Vanematel paluti ka vabas vormis kirjutada ootused õpetajale ja teistele kooli töötajatele. Kõige rohkem märkisid vanemad ära, et õpetaja võiks olla eelkõige inimlik (164 punkti). Teiseks ootavad õpetajalt professionaalsust (59 punkti) ja kolmandaks koostööd koduga (48 punkti). Lisaks nimetati veel, et oluliseks peetakse oskust lapse eripäraga arvestada (35 punkti), õpetaja mõistvat suhtumist (26 punkti), turvalisust koolis (23 punkti) ja laste võrdset kohtlemist (21 punkti). Samuti peavad vanemad tähtsaks, et õpetaja oleks lapsesõbralik (17 punkti), hea kuulamisoskusega (15 punkti) ja kannatlik (14 punkti), abistav (13 punkti) ning tähelepanelik (10 punkti).

Uurides emade haridustaseme ja antud hinnangute seoseid, siis leiti, et mida kõrgem on ema haridustase, seda kõrgemalt hindab ta tutvumist kooliga kohapeal ($\rho = 0,15$, $p = 0,03$) ja kooli kohta info leidmist kohalikust ajalehest ($\rho = 0,18$, $p = 0,03$).

4. Lastevanemate hinnang tänasele koolile

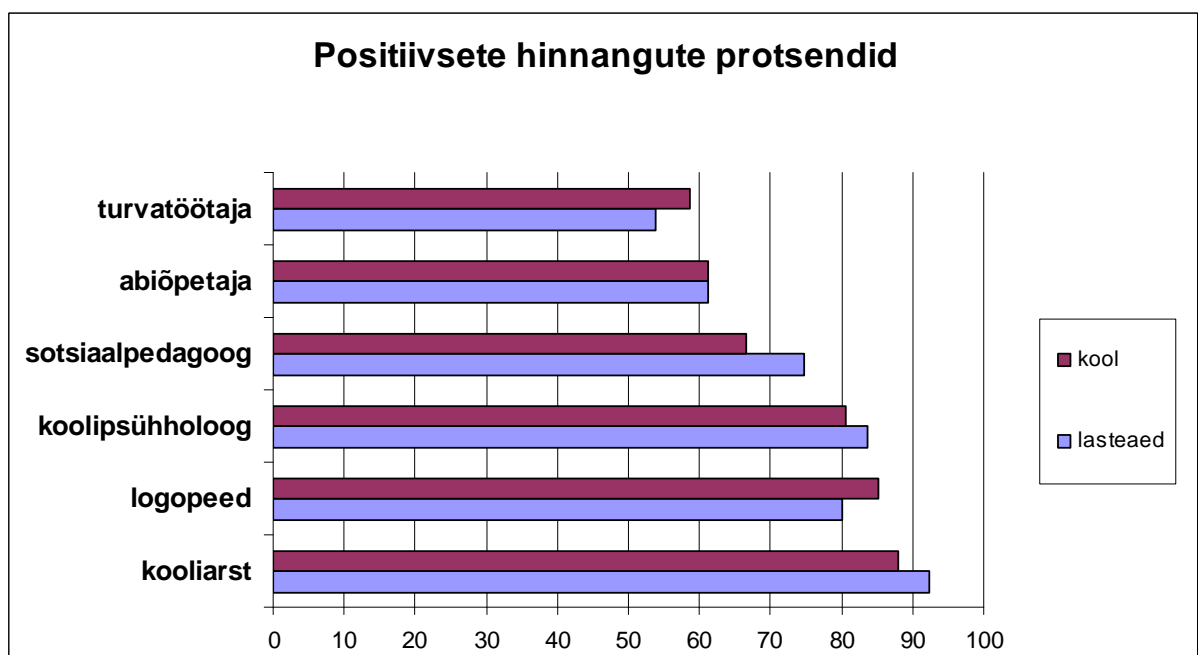
Ankeedi 5. küsimuses (**Meie pere arvates on lapse praegusesse kool lisaks õpetajatele vaja: ...**) oli vanematel palutud anda hinnang, kuidas on kooli lisaks õpetajatele vaja lastega töötavaid teisi spetsialiste. Kõikide vanemate hinnangul oli kindlasti vaja kooli lisaks õpetajale koolipsühholoogi, kooliarsti ja logopeedi (kõikide mediaanid 5,0). Samuti on oluline, et koolis oleksid ka sotsiaalpedagoog, abiõpetajad ja turvatöötaja ($Mdn = 4,0$) (vt Tabel 7, lisa 5 ja ka

joonis 7). Kooliarsti ja teiste tegurite vahel on ka statistiline erinevus ($p < 0,05$), mis kinnitab esimeseks tulnud teguri olulisust.

Joonis 7. Üldvalimi positiivsete hinnangute protsendid tugipersonali vajadusele koolis

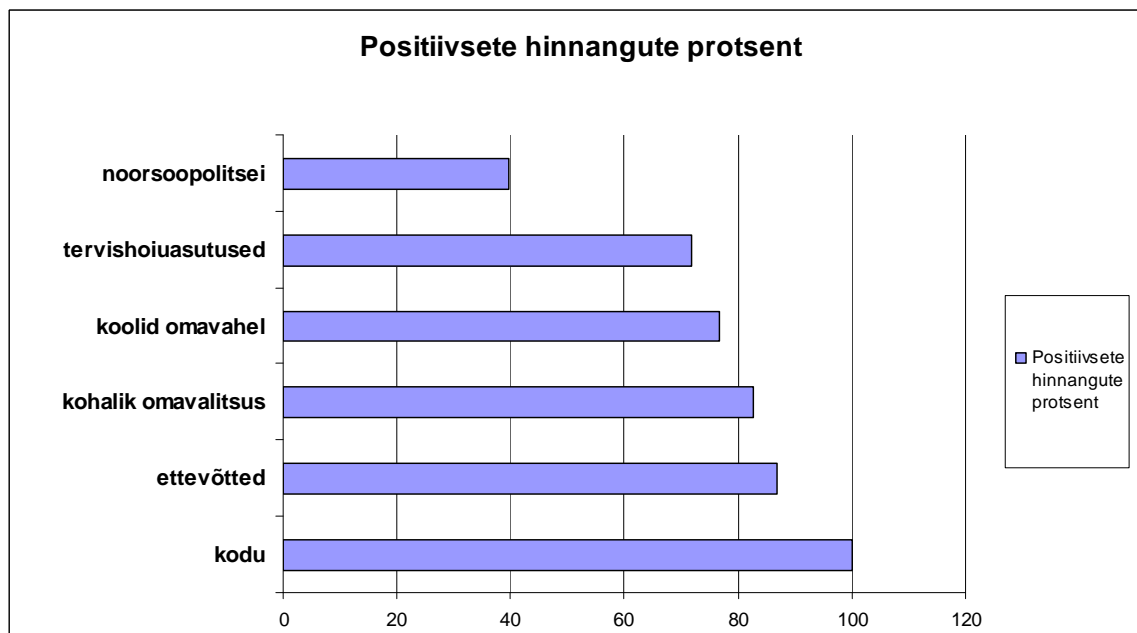
Koolilaste vanemate ja lasteaialaste vanemate hinnangute vahel kooli täiendava personali vajalikkuse kohta statistiliselt olulisi erinevusi ei leitud (vt Tabel 7 lisas 5 ja ka joonis 8). Küsimusele, kas on kedagi veel toetama tarvis, keda eespool nimetatute hulgas ei ole, pakuti mitmel korral füsioterapeuti. Koolis võiks vanemate arvates olla ka pädev raamatukogu töötaja, parandusõppe õpetaja ning koolikaplan, kes oleks ka psühholoog.

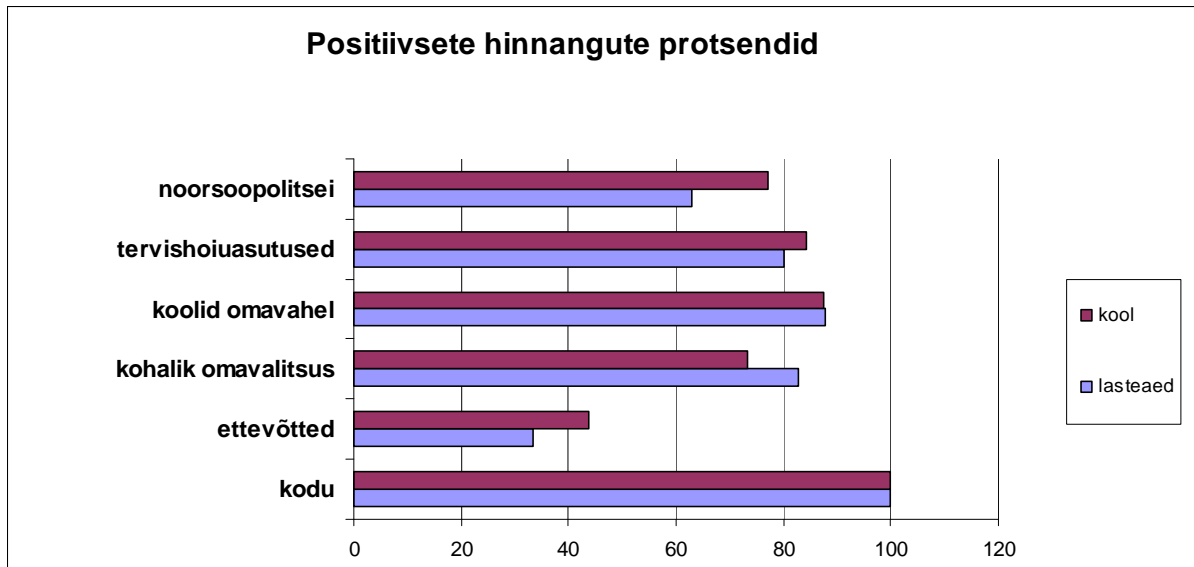
Joonis 8. Positiivseid vastuseid andnute hulk lasteaialaste ja koolilaste vanemate seas

Emade haridustaseme ja vanemate hinnangute vahel, mis puudutavad eespool nimetatud spetsialistide vajalikkust, leiti kaks korrelatsiooni. Mida kõrgem on ema haridus, seda vajalikumaks peavad nad koolides sotsiaalpedagoogi ($\rho = 0,253$, $p = 0,000$) ja psühholoogi ($\rho = 0,143$, $p = 0,039$). Laste arv peres mõjutab samuti vanemate hinnanguid koolis töötavate spetsialistide vajaduse hindamisel. Mida rohkem on lapsi peres, seda kõrgemalt hinnatakse sotsiaalpedagoogi vajalikkust koolis ($\rho = 0,137$, $p = 0,049$).

Ankeedi 6. küsimuses küsiti vanematelt, **kui oluliseks nad peavad kooli koostööd erinevate partneritega**. Kõikide vanemate hinnangud antud küsimuses olid sarnased (vt Tabel 8 lisas 5 ja ka joonis 9). Nii lasteaialaste kui koolilaste vanemate ja üldvalimi hinnangute järgi on väga oluline koostöö koduga (Mdn = 5,0). Keskmiselt oluliseks peetakse koostööd kohaliku omavalitsusega, noorsoopolitsei, tervishoiuasutusega ja koolid omavahel. Madalama hinnangu on saanud koostöö ettevõtetega. Koostööd kooli ja kodu vahel peavad nii koolilaste kui ka lasteaialaste vanemad oma positiivsete hinnangute järgi kõige olulisemaks (vt joonis10). Kõige madalama hinnangu annavad mõlemad vanemad kooli koostööle ettevõtetega.

Joonis 9. Üldvalimi vanemate positiivsete hinnangute protsent kooli erinevate partneritega

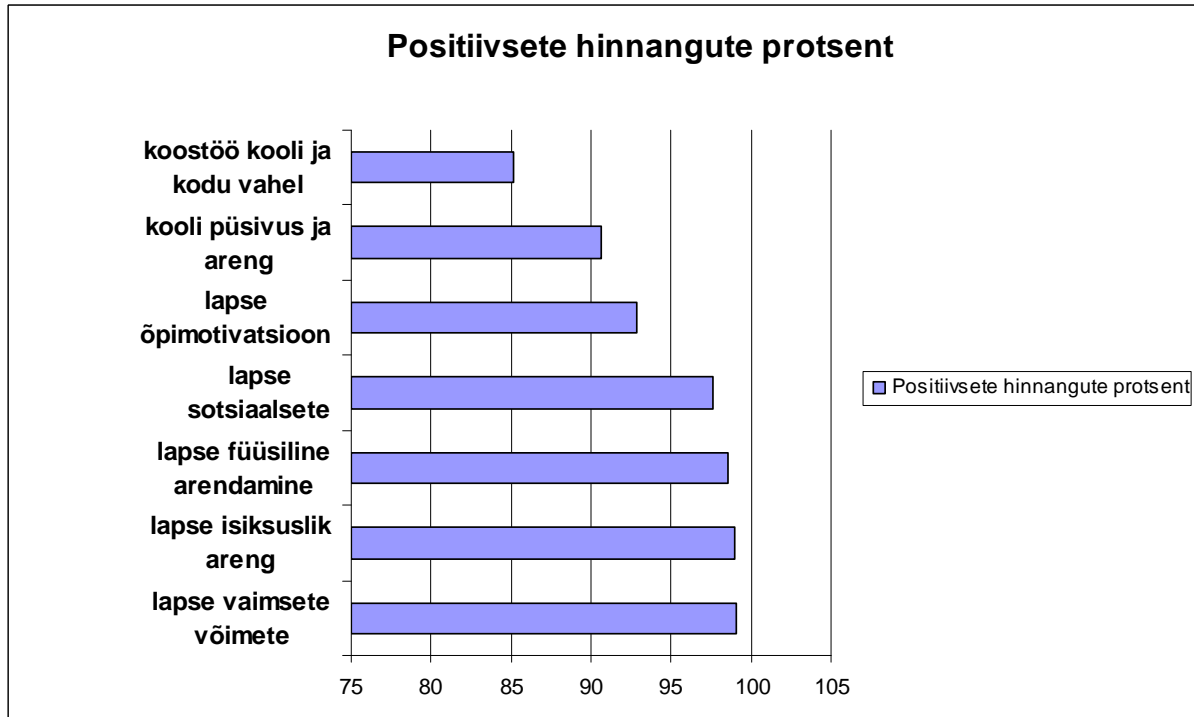
Joonis 10. Positiivseid vastuseid andnute hulk lasteaialaste ja koolilaste vanemate seas

Statistiliselt leiti koolilaste ja lasteaialaste vanemate arvamuste vahel üks oluline erinevus: koostööd tervishoiuasutusega peavad koolilaste vanemad olulisemaks kui lasteaialaste vanemad ($p < 0,01$) (vt Tabel 8 lisas 5). Ema haridustaseme ja hinnangute osas koostöö suhtes kohalike institutsioonidega leiti olulisi korrelatsioone. Mida kõrgem on emade haridus, seda olulisemaks peavad nad koolide koostööd kohaliku omavalitsusega ($\rho = 0,27$, $p = 0,00$) ja koolide koostööd omavahel ($\rho = 0,25$, $p = 0,00$). Kõrgema haridusega emad peavad ka olulisemaks koostööd ettevõtetega ($\rho = 0,15$, $p = 0,02$). Samuti hindavad lasterohked pered kõrgemalt koostööd kohaliku omavalitsusega ($\rho = 0,18$, $p = 0,00$).

7. Tunnivälised tegevused koolis

Ankeedi 7. küsimus (**Kui oluliseks peate huvitegevust järgmistele asjadele?**) uuris vanematelt, millist mõju avaldab huvitegevus ühele või teisele aspektile. Uurimusest (vt Tabel 9 lisas 5) selgub, et kõik vanemad hindasid väga kõrgelt huvitegevuse rolli lapse vaimsete, füüsiliste ja sotsiaalsete oskuste arendamisele ja lapse isiksuse arengule ning ka õpimotivatsioonile (Mdn kõigil = 5,0). Veidi detailsema pildi annab saadud tulemustest joonis 11. Vaimsete võimete ja isiksusliku arengu mõjutamisele antud hinnangute vahel ei ilmnenud statistilist erinevust. Samuti ei olnud statistiliselt olulist erinevust sotsiaalsete oskuste arendamise ja lapse vaimsete võimete ning füüsilise arendamise vahel. Küll aga oli statistiline erinevus vaimsete võimete ja füüsilise arengu mõjutamise hindamise vahel ($p < 0,05$).

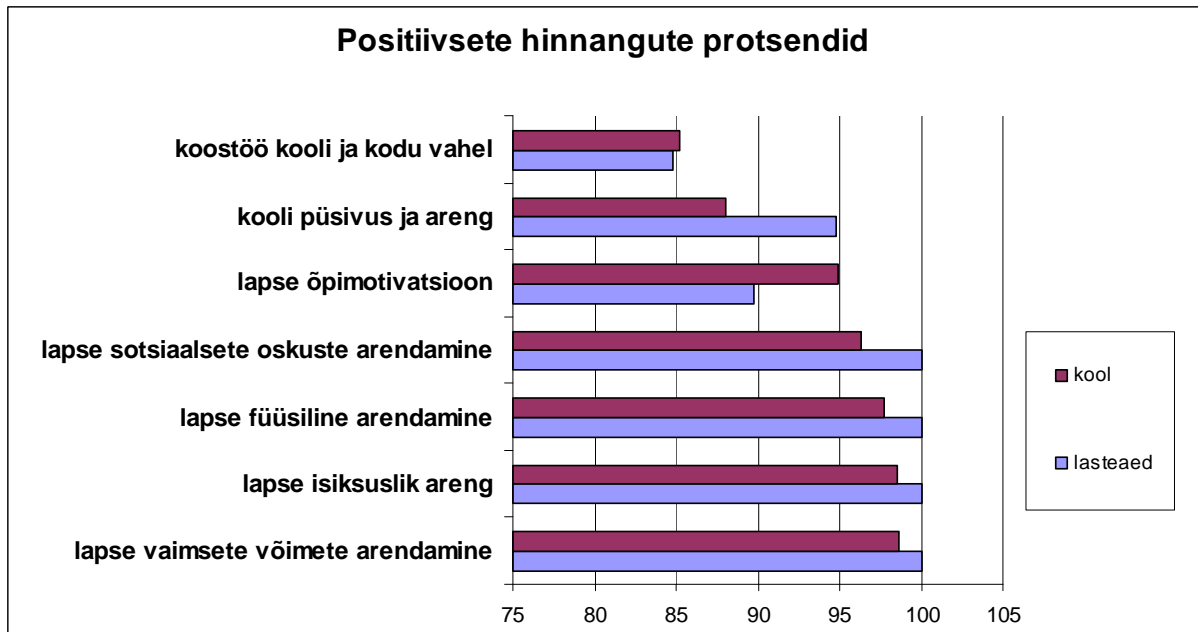
Tulemustest lähtudes kujuneb huvitegevust mõjutatavate aspektide pingerida järgmiselt: esikohal on lapse vaimsed võimed, järgnevad lapse isiksuslik areng, lapse sotsiaalsete oskuste arendamine ja lapse füüsiline arendamine.

Joonis 11. Üldvalimi Vanemate positiivsete hinnangute protsendid huvitegevuse kohta koolides

Kõrvutades lasteaialaste ja koolilaste vanemate hinnanguid, leiti, et koolilaste vanemad annavad kõikidele valikutele kõrgeima hinnangu peale „kooli püsivus ja areng“ (Mdn =4,0). Lasteaialaste vanemate hinnangud huvitegevuse funktsioonide kohta on samuti väga kõrged, teistest madalama hinnangu on saanud vaid huvitegevuse soodustav roll kodu ja kooli koostööle.

Statistiliselt leiti olulisi erinevusi vanemate hinnangutes järgmistele huvitegevuse funktsioonidele: koolilaste vanemad hindavad kõrgemalt kui lasteaialaste vanemad huvitegevuse rolli lapse vaimsete võimete ($p < 0,05$), lapse sotsiaalsete oskuste ($p < 0,01$), lapse füüsilise arengu ($p < 0,01$) ja lapse isiksusliku arengu arendamise ($p < 0,05$) ning koostöö soodustajana kodu ja kooli vahel ($p < 0,05$) (vt Tabel 9 lisas 5 ja ka joonis 12).

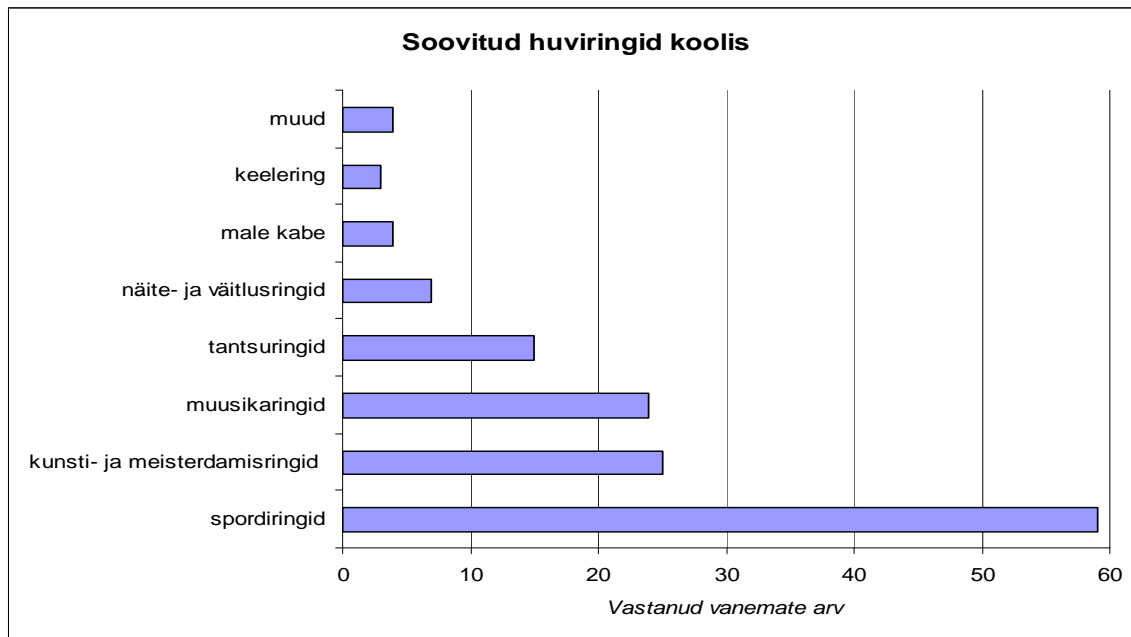

Joonis 12. Positiivseid vastuseid andnute hulk lasteaialaste ja koolilaste vanemate seas

Emade haridustaseme ja huvitegevuse väärtustamise vahel leiti korrelatsioon: mida kõrgem on ema haridustase, seda olulisemana näevad nad huvitegevuse rolli laste sotsiaalsete oskuste arendamisel ($\rho = 0,13$, $p=0,04$) ja lapse aja sisustamisel peale kooli ($\rho = 0,20$, $p= 0,02$).

Ankeedi **8. küsimuses** (Kas vajate oma lapsele pikapäevarühma kooli juures?) said vanemad vastata, millisel määral vajavad nad lapsele pikapäevarühma. Selgus, et 22,5% vastanutest vajavad pikapäevarühma väga olulisel määral, 38,1% vajavad mõningal määral ja 39,4% ei vaja pikapäevarühma.

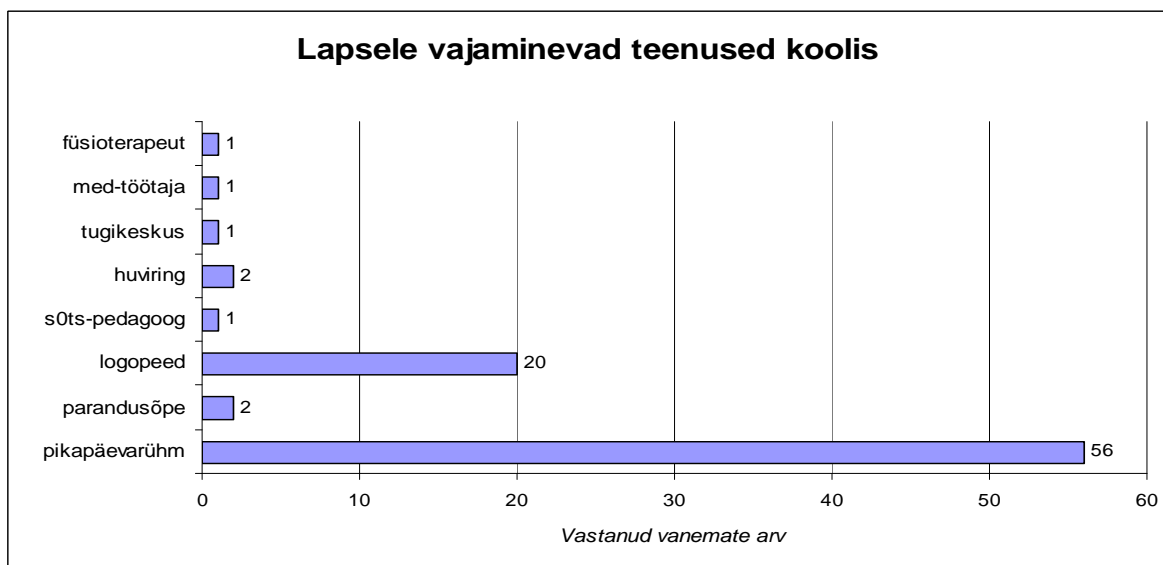
Vanematelt küsiti ka avatud küsimusena, **milliseid huviringe nad lapsele koolis soovivad**. Kokku pakuti 23 erinevat ringi. Kümne vastaja arvates on huviringide valik koolis piisav. Sisult sarnaste tegevustega huviringid grupeeriti ja saadi kaheksa erinevat ringide gruppi, mida vanemad koolis lastele soovivad (Joonis 13).

Joonis 13. Soovitud huviringid koolis vanemate hinnangul.

Vanemad eelistavad kõige enam lapsele koolis erinevaid spordiringe. Järgmisena soovitakse lapsele kunsti- ja meisterdamisinge ning muusikaringe.

Ankeedi 15. küsimuses (**Milliseid teenuseid olete oma lapsele koolis vajanud?**) küsiti koolilaste vanematelt arvamust saadud teenuste kohta koolis (Joonis 14). Kõige rohkem on vanemad nimetanud pikapäevarühma (56 korral). Samuti peavad vanemad koolis tähtsaks logopeedi (20 korda) olemasolu. Vanemate hinnangul on koolis lastele vaja läinud ka parandusõpet, huviringe, füsioterapeuti, kooliarsti, tugikeskust ja sotsiaalpedagoogi.

Joonis 14. Vajaminevad teenused koolis vanemate hinnangul

8. *Rahulolu kooliga*

Koolilaste ankeedi 10. küsimuses ja lasteaialaste 11. küsimuses (**Milliste ootustega läks Teie laps kooli?**) said vanemad anda hinnangu, millise ootusega läks/läheb laps kooli. Kõigi vastanute hinnanguil läks 66,7 % kooli rõõmsa ootusega, tahtis väga minna ja 22,1 % oli pigem rõõmus ja läks üsna heal meelel. Üldse ei tahtnud minna, läks hirmuga ja vastumeelselt oli vastanuid 1,9 %.

Ankeedi **12. küsimuses (Kas olete rahul oma lapse kooliga?)** küsiti kooli 1.klassis õppivate laste vanematelt rahulolu kohta oma lapse kooliga? Kooliga on väga rahul 73,9 % vastanutest ja 26,1 % vastanutest on pigem rahul kui mitterahul. Vanematel paluti ka oma arvamust põhjendada. Kooliga rahulolu põhjuseks nimetati enam meeldivat õpetajat (30 korda), kooli head mainet (26 korda), laps läheb rõõmuga kooli (23 korda) ja huvitegevust koolis (21 korda). Rahulolu põhjuseks toodi ka kooli sobiv suurus (ei ole liiga suur kool) (8 korda), ujumisvõimalust koolis (8 korda), head koostööd koduga (7 korda), kooli lähedus kodule (6 korda) ja teadmist, et kool annab hea hariduse (6 korda). Kooliga rahuolematuse põhjustena nimetati ära, et ei sobi õppekorraldus (1.-3. klass, 4.-6. klass, 7.-9. klass, kuna õpetajad vahetuvad liiga sageli), liiga suur kool, lapsed järelvalveta, liiga suured klassid, vähe spordi- ja huviringe, ei ole rahul õppevahendite ja koolitoiduga, õppida antakse palju, õpetajate nõudmised koolis erinevad ja ei ole valitud kool (kõiki 1 kord).

Ankeedi **14. küsimuses (Mille üle on olnud põhjust rõõmu tunda oma selle lapse kooliskäimisega?)** anti vanematel võimalus vabas vormis vastata, mille üle on olnud põhjust rõõmu tunda seoses lapse kooliskäimisega. Kõige sagedamini kirjutasid vanemad rõõmustamise põhjuseks, et laps tahab kooli minna (57 korda) „*Kui laps käib rõõmuga koolis, on ju ka vanemal rõõm sellest!*“. Rõõmu toob ka hea õpetaja (22 korda) ja eakohane koormuslaps saab ise hakkama (22 korda). Sagedamini nimetati ära veel head õpitulemused (14 korda), sõbrad koolis ja lapse oma huvi õppimise vastu (mõlemad 11 korda), kiire kohanemine koolis (9 korda) ja vastutustunde tekkimine (8 korda).

Lapse kooliskäimisega seoses on vanemad nimetanud kõige **suuremaks mureks** hirmu, kas ta saab hakkama (21 korda). Teiseks suurimaks muretsemise põhjuseks on liiklusolud kooliteel (12 korda). Samuti toodi välja, et muret valmistab kooli kaugus kodust ja et lapsed on vahetundides järelvalveta- koolivägivald (mõlemad 4 korda), sõprade valik, lapse unustamine,

varane tõusmine ja kehv lugemisoskus (kõiki 3). Muretsemise põhjuseks on mainitud lapse kodused õppetükid, liiga kõrged nõudmised koolis ja et laps ei viitsi koolis käia (kõiki 2). Ühekordselt nimetati, et pikapäevarühmas on nõrk järelevalve, koolis mahajäämine haiguse tõttu, kiusamine vanemate laste poolt koduteel, logopeedi puudumine koolis, vähene tähelepanu õpetaja poolt, pinginaabri valik, puudega laps- psühholoogilised probleemid.

Arutelu

Käesoleva magistritöö uurimuse tulemusena leidis **esimene hüpotees** (võrreldes teiste teguritega on vanemate hinnangute alusel kõige olulisemateks koolivalikut mõjutavateks teguriteks hea aluse panek lapse haridusteele, kooli maine ja kooli lähedus kodule) osalist kinnitust. Kaks kolmest oodatud tähtsaimast tegurist leidsid tulemustes kinnituse (hea aluse panek haridusteele ja lähedus kodule), kuid üks – kooli maine – ei esinenud esimese kolme kõrgemaid hinnanguid saanud teguri seas ja selle asemel hindasid vanemad väga olulisena hoopis õpetamise kvaliteeti. Kooli maine jäi vanemate antud hinnanguid aluseks võttes alles kaheksandale kohale pingereas, mis viitab selle teguri üldisemale tähendusele. Hüpoteesi kinnitavad ka vanemate vabavastuste tulemused, kus kõige rohkem nimetati ära kooli lähedust kodule kui kõige enam kooli valikut mõjutavat tegurit. Kooli maine sai vabavastustes teise tulemuse ja kolmandaks jäid lapse enda eelistus ja õpetamise kvaliteet. Neljandaks tuli „kool paneb hea aluse lapse edaspidisele haridusteele“. Vabavastustes võisid vanemad tegureid „kooli maine“ ja „kool paneb hea aluse lapse edasisele haridusteele“ võrdväärseks pidada ja märkidagi kas ühe või teise, sest on ju mõistetav, et kool on hea mainega, kui lapsed saavad hea aluse edaspidisele haridusteele. Seega, võib ka öelda, et etteantud vastusvariantidega küsimuse tulemustele toetudes leidis esimene hüpotees osalise kinnituse, kuid vanemate endi koostatud pingereast lähtudes leidis esimene hüpotees täieliku kinnituse.

Lynn Bosetti Kanadas läbiviidud uurimusega on leitud sarnaselt käesoleva uurimusega, et vanemate jaoks on peamine mure kooli lähedus elukohale, seda eriti riigikoolide vanemate hinnangul (Bosetti, 2004). Sama teguri olulisust kooli valikul kinnitab ka Eestis Mati Salundi ja Anne Tiko poolt läbiviidud ulatuslik uuring „Koolivalikut mõjutavad tegurid“ 2008. aastal (Salundi & Tiko 2008) ja Soomes läbiviidud haridusuuring (Räty et al, 2009). Tartus Anu Masso ja Meeri Tampere poolt uuring, kus leidis ka kinnitust, et olulisemaks põhjuseks kooli valikul on ka hea haridusliku ettevalmistuse saamine ja kooli hea maine (Masso & Tampere 2003). Kuigi tulemuste peatükis toodi välja koolivalikut mõjutavate tegurite pingerida, võib

öelda, et ka viimastele kohtadele paigutunud tegurid said vähemalt kolmandikult vanematelt positiivsed hinnangud kui olulised koolivalikut mõjutavad tegurid. Pooled väljapakutud teguritest said positiivsed hinnangud üle 50 % vanemate käest.

Süvaõppe võimalus koolis mõjutab vähe vanemate hinnanguid Kuressaares lapsele kooli valimisel. Uurimustulemustest saab järeldada, et huvi süvaõppe võimaluse vastu koolides on, seda just lasteaialaste vanemate arvates. Koolilaste vanemad andsid küsitluses süvaõppe võimalusele aga kõige madalama hinnangu. Koolilaste vanemaid võis mõjutada ka uuringutulemustest selgunud üldine mure oma lapse hakkamasaamise suhtes koolis. Hirm, kas laps üldse saab hakkama koolis, kas kohaneb ja kas leiab sõpru võib panna vanemaid hoopis kergemat koolikoormust valima. Toob ju süvaõpe endaga kaasa rohkem õppimist ja suuremaid kodutöösid. Kuna mõlemas gümnaasiumis Kuressaares on varasematel aastatel olnud süvaõppesuunaga klassid juba algklassides, siis võib ka see info mõjutada kooli valikut, andes vanemale lootust, et see võimalus võib jälle tekkida.

Kui kõrvutada Salundi ja Tiko (2008) uuringu tulemused käesoleva uuringu tulemustega, võib öelda, et ka nende tulemused Eesti väikelinnades ja maakoolides puhul on sarnased. Küll aga mõjutas süvaõppe võimalus vanemate hinnanguid kooli valikul Tallinnas ja Tartus. Tallinnas oli pooldajaid ligi kolm neljandikku vastanud vanematest (Salundi & Tiko, 2008). Ka Masso ja Tampere poolt läbiviidud uuring kinnitas tähelepanuväärset süvaõppe saamise võimalust kooli valiku tegurina, kus positiivsed hinnangud antud tegurile andsid kokku 70 % (Masso & Tampere, 2003).

Käesoleva magistritöö **teine hüpotees** (vanemad peavad kõige olulisemaks huvitegevuse rolliks lapse vaimsete võimete ja sotsiaalsete oskuste ning füüsilise arengu toetamist) leidis kinnitust. Vanemad annavad tõepoolset kõrgeima hinnangu nimetatud rollidele, kuid samaväärselt hindavad nad lisaks ka huvitegevuse rolli lapse isiksuslikule arengule ja õpimotivatsioonile. Antud tulemused kinnitab huvitegevuse rolli tähtsust kogu lapse koolihariduse juures. Esimeste klasside vanemad pidasid ka väga oluliseks huvitegevuse ülesandeks toetada koostööd kodu ja kooli vahel. Antud uurimuse tulemustele toetudes saab väita, et huvitegevuse osakaal on lapse koolihariduse juures vanemate hinnangul väga tähtis. Saab ju huvitegevusega pakkuda lapsele tegevust koolis ka peale tunde, et ta oleks haritud pedagoogide hoole all ja tegeleks millegagi, mis arendaks tema erinevaid oskusi ja võimeid.

Huvitegevuse tähtsust kooli valiku motiivina on kinnitanud Eestis Mati Salundi ja Anne Tiko poolt läbiviidud uuring (Salundi & Tikk, 2008) ja Tartus Anu Masso ja Meeri Tampere poolt läbiviidud uuring (Masso & Tampere, 2003).

Võrreldes Kuressaare lastevanemate hinnanguid huvitegevuse kohta mujal Eestis läbiviidud uuringutega (Salundi & Tiko, 2008; Masso & Tampere 2003), saab väita, et huvitegevust peetakse Kuressaares kooli valikul küllalt oluliseks. Üldvalimis positiivseid hinnanguid andnute hulk jääb samasse suurusjärku kui mujal Eesti piirkondades saadud tulemustega (umbes 70 %). Kuressaare vanemad soovivad kõige enam oma lapsele kooli juures mitmesuguseid spordiringe, rohkem pakuti ujumist, kergejõustiku ja erinevaid pallimänge. Oluliseks peetakse ka erinevaid muusikaringe ning kunstiringi.

Kolmas hüpotees (lasteaedades käivate laste vanemad peavad olulisemaks kooli valiku kriteeriumiks võrreldes 1. klassis õppivate laste vanematega lapse sõprussuhteid, laste enda eelistust, koolitee turvalisust ja kooli lähedust kodule) leidis osalist kinnitust, kuna esimese, lapse sõprussuhted koolivalikut mõjutava tegurina, puhul andsid oodatult lasteaedade vanemad kõrgema hinnangu kui koolilaste vanemad. Lasteaialaste vanemad hindasid ka olulisemana kui koolilaste vanemad koolitee turvalisust ja kooli lähedust kodule, mis on igati mõistetav. Kuna lasteaialapsele on kõik alles ees, siis muretsetakse tema koolitee pikkuse ja turvalisuse pärast rohkem. Koolilastel on see etapp juba seljataga, sest koolimine ja koolist tulek on ära korraldatud ja see enam koolilaste vanematele niipalju oluline ei ole. Koolilaste vanemate hinnanguid mõjutab kindlasti uuritav kontingent, sest koolilaste seas olid ka vallalapsed, kes tulid kooli maalt ja sõpru linnas oli vähe või ei olnudki. Teisena nimetatud teguri, lapse enda eelistuse, puhul aga olid vanemate hinnangud sarnased, statistiliselt olulist erinevust ei leitud. Antud tulemused kinnitavad ka lastevanemate soovi, et kooli valikul püütakse vanemate poolt lasteaedade sama rühma lapsi panna ühte klassi. Niiviisi loodetakse lapse uut algust koolis natuke kergemaks ja turvalisemaks muuta, kui kõrval on tuttavaid lapsi. Vanemate üldvalimi hinnangu alusel on näha ka, et lapse enda eelistust võtavad vanemad samuti arvesse ja tõenäoliselt sellises vanuses lapse enda eelistusi koolivalikul mõjutavad paljuski sõbrad. Lapse sõprussuhteid ja lapse enda eelistust kui kooli valiku olulisi tegureid kinnitab ka Soomes läbiviidud uurimus (Räty et al., 2009). Koolitee turvalisus ja kooli lähedus kodule on vanemate hinnangul oluline kooli valiku tegur ka Kanadas, Ameerika Ühendriikides ja Soomes tehtud uuringute tulemuste järgi (Bosetti, 2004; Goldring & Phillipsb, 2007; Räty et al., 2009).

Magistritöö **4. hüpotees** (koolis õppivate laste vanemad peavad olulisemaks kui lasteaedades käivate laste vanemad õpetaja õppemeetodite valikut, õpetamise kvaliteeti ja õpetajat, kes sai nende lapse õpetajaks) leidis samuti osalise kinnituse, kuna koolis õppivate laste vanemad võrreldes lasteaialaste vanematega andsid nimetatud tegurite seast kõrgema hinnangu ainult klassiõpetaja isiku olulisusele koolivalikut mõjutava tegurina. Õpetajatepoolset õppemeetodite valikut ja õpetamise kvaliteedi olulisust valikut mõjutava tegurina hindasid kõrgemalt aga just lasteaialaste vanemad. See tulemus oli uurijale mõnevõrra üllatav, sest koolilaste vanemate hinnanguid võiks just mõjutada rohkem konkreetseid õpetamismeetodid, kuidas tema last kooli õpetatakse, mis omakorda peaks mõjutama õpetamise kvaliteeti. Siin võib olla põhjus ka konkreetse lapse edasijõudmisega koolis. On ju teada, et kooliprogrammid on küllalt mahukad ja kui lapsel koolis raskusi on, siis tagasi vaadates oma lapsele kooli valimise teemale, võis küll mõista koolilaste vanemate madalamat hinnangut õpetajatepoolsete õppemeetodite valiku olulisusele koolivaliku tegurina. Eks lasteaedade laste vanemate hinnangut mõjutab eelkõige üldtuntud kooli maine ja õpetamise kvaliteet. Ei ole ju veel teada, kuidas oma lapsel koolis minema hakkab, kõik loodavad parimat. Lapsevanemate üldvalimi hinnangute põhjal selgus, et õpetamise kvaliteedile anti üldiselt väga kõrge hinnang koolivalikut mõjutava tegurina, See viitab vanemate teadlikkusele ja soovile valida lapsele kool, kus väärtustatakse õppimist. Soomes läbiviidud haridusuuringus leiti sarnased tulemused, et vanemate hinnanguid mõjutab kooli valikul neile sobivad õpetamismeetodid, samuti mainiti ära õpetajaid, õpetamise ja kogu kooli kvaliteeti (Räty et al., 2009).

Töös on analüüsitud ka vanemate hinnanguid 1. klassidesse komplekteerimise kriteeriumide kohta. Uurimuses selgus, et lasteaialaste vanemate hinnangud klasside komplekteerimise põhimõtetele olid kõrgemad kui koolilaste vanematel. Üllatav oli ema hariduse ja võõrkeele õppimise võimaluse alusel klasside komplekteerimise vaheline korrelatsioon, kus kõrgema haridusega emad pidasid seda kriteeriumi vähem olulisemaks 1. klasside komplekteerimisel. Kas põhjuseks on võib olla küllaldane inglise keele kättesaadavus tänu kiiresti arenevale arvutimaailmale või soovitakse teadlikumate vanemate poolt lapsele koolis rahulikku algust, et võõrkeele õppimine lisaks ei koormaks last liialt.

Töös on analüüsitud ka koolilaste vanemate **rahulolu oma lapse kooliga**. Märkimisväärne antud tulemustes on, et muret tekitavad vanematele seoses kooliga liiklusolud kooliteel ja kooli kaugus kodust. Lisaks ka leidis kinnitust hüpotees, et lastevanemate kooli valikut mõjutab ühe

olulisema tegurina kooli lähedus kodule. Rahulolematus tekibki, kui kooli kõrval elav laps ei saa kohta kodule lähikoolis, vaid peab leppima kooliga teises linna otsas.

Ettepanekud ja soovitused kohalikule omavalitsusele ja koolidele

Käesolev töö on eelkõige praktilise väljundiga ja omab tähtsust kohaliku koolivõrgu jaoks. Sellest lähtuvalt formuleeritakse järgnevalt mõned konkreetsemad ettepanekud ja soovitused kohalikele haridusjuhtidele.

Kuressaare koolide esimeste klasside ja lasteaedade koolieelikute vanemate seas läbiviidud uurimuse käigus saadud tulemuste põhjal on võimalik esitada mõningaid soovitusi Kuressaare linnavalitsusele esimeste klasside komplekteerimise korra ja koolidele ühtlasema kvaliteedi tagamiseks. Kuna Kuressaares puuduvad koolidel teeninduspiirkonnad, on lapsevanemal praegu oma lapsele soovitud kooli saada küllalt problemaatiline. Pere soovist üksi ei piisa, palju sõltub juhusest, kes kui kiiresti jõuab avalduse kooli Interneti kaudu registreerida. Uurimustulemuste järgi saab anda soovitusi, mida arvesse võtta 1. klassi astumisel:

- Kooli ümbruses elavatel lastel peaks olema eelisõigus saada koolikoht oma kodule lähimas koolis, kui vanem seda soovib.
- Lapse osalemine kooli eelkoolis võiks anda lisaeelise soovitud kooli saamisel.
- Määrata koolidele praegusest kitsamad teeninduspiirkonnad, et kool peab olema kohustatud vastu võtma eelisjärjekorras tema piirkonnas elavad lapsed.
- Lapsevanemad peavad väga oluliseks kooli valikut mõjutavaks teguriks õpetamise kvaliteeti, kooli mainet ja et kool paneb hea aluse lapse edaspidisele haridusteele. Seega peaks tegelema nii-öelda vähempopulaarsetes koolides mainekujundusega.
- Kaasata rohkem lapsevanemaid kooli-kodu vahelisse koostöösse, et nad saaksid osaleda aktiivsemalt kohaliku koolielu korralduses, mis pikemas perspektiivis tagaks õpilaste ühtlasema edasijõudmise õpingutes.
- Koostöö kooli ja kodu vahel tugevdab ka kohaliku kogukonna tunnet, et lapsed oskaksid väärtustada oma kooli, kodu, kodukohta, oma riiki.
- Kooli saamisel peaks jätkuvalt olema eelis neil lastel, kelle õde või vend õpib juba soovitud koolis
- Koolitöötajate lapsed peaksid saama soovitud kooli eelisjärjekorras.

- Kooliga tutvumiseks soovivad lapsevanemad koolides lahtiste uste päevi, kus saab tutvuda tulevaste õpetajatega, kooli õppekavaga ja üldise kooli elu-oluga. Kui sellised ettevõtmised on juba olemas, siis teha laiemalt teavitustööd nende toimumisest, et info jõuaks kõikide asjast huvitatud inimesteni.
- Kaaluda võimalust luua ja korralikul tasemel välja arendada koolidel juba algklassides oma süvaõppe suund, näiteks võõrkeel, muusika süvaõpe, spordiklass vms, et erinevate huvide ja/või võimetega õpilased leiaksid sobiva kooli ja igal koolil oleks oma nii-öelda magnet, mis motiveeriks seda kooli valima.
- Parendada koolides tasemel tugiteenuse kättesaadavust, olulisemad on lapsevanemate arvates kooliarst, psühholoog ja logopeed.
- Mitmekesisendada huvitegevust koolides juba esimeste klasside lastel, et kõikidel soovijatel oleks võimalus osaleda soovitud spordiringis, kunsti- ja meisterdamisingis ja muusikaringis.
- Koolide omavahelise koostöö tõhustamine vähendab põhjendamata hinnangute andmist koolide võrdlemisel, luues kaugemas perspektiivis ühise „Meie (linna) Koolide“ tunde. Kujuneksid ühtlaselt tugevat haridust pakkuvad koolid, kus igas neis oleks õppimine väärtustatud ja huvitegevus organiseeritud, et laps saaks valida kooli, mis oleks ta kodule lähim.
- Pikapäevarühma olemasolu ja tegevus on vanemate jaoks väga oluline.
- Tasemel koolide materiaalne varustatus on vanemate hinnanguil oluline kooli valikut mõjutav tegur.
- Laste koolitee turvalisus on lapsevanemate hinnangute alusel oluline koolivaliku kriteerium. Tagada lastele turvaline koolijõudmine, milleks oleks koolile lähitänavate remontimine ja kõnniteede rajamine ümber kooli. Võimalusel rajada koolide juurde möödaskõitvate autode kiiruse vähendamiseks „lamavad politseinikud
- Kooli turvalisuse parendamiseks võtta koolidesse tööle turvatöötaja

Kokkuvõte

Käesolevas magistritöös olid vaatluse all lapsevanemate kooli valikut mõjutavad tegurid lapse 1. klassi astumisel. Töö **teoreetilise osa eesmärgiks** on anda ülevaade Eestis ja mujal maailmas läbiviidud uurimuste tulemustest lapsele kooli valimist mõjutavatest teguritest, kooli valiku võimalustest ja teistest kooliminekuuga seonduvatest teemadest. Töö **empiirilises osas** käsitletava uurimuse **eesmärgiks** on välja selgitada, millised on Kuressaare linna esimeste klasside ja lasteaia koolieelikute vanemate koolivalikut mõjutavad tegurid ja millised on nende ootused koolile.

Magistritöö empiirilise uurimuse meetodiks oli ankeet lapsevanematele. Uurimuse alguses oli püstitatud neli hüpoteesi:

1. Võrreldes teiste teguritega on vanemate hinnangute alusel kõige olulisemateks koolivalikut mõjutavateks teguriteks hea aluse panek lapse haridusteele, kooli maine ja kooli lähedus kodule
2. Vanemad peavad kõige olulisemaks huvitegevuse ülesandeks lapse vaimsete võimete ja sotsiaalsete oskuste ning füüsilise arengu toetamist.
3. Lasteaedades käivate laste vanemad peavad olulisemaks kooli valiku kriteeriumiks võrreldes 1. klassis õppivate laste vanematega lapse sõprussuhteid, laste enda eelistust, koolitee turvalisust ja kooli lähedust kodule.
4. Koolis õppivate laste vanemad peavad olulisemaks kui lasteaedades käivate laste vanemad õpetaja õppemeetodite valikut, õpetamise kvaliteeti ja õpetajat, kes sai nende lapse õpetajaks.

Uurimuse tulemusena leidis osalist kinnitust magistritöö 1. hüpotees. Kaks kolmest oodatud tähtsaimast tegurist, leidsid tulemustes kinnituse, kuid üks – kooli maine – ei esinenud esimese kolme enim positiivseid hinnanguid saanud teguri seas ja selle asemel hindasid vanemad väga olulisena hoopis õpetamise kvaliteeti. Teine hüpotees leidis kinnitust. Vanemad andsid tõepoolset kõrgeima hinnangu nimetatud rollidele, kuid samaväärselt hindasid nad ka huvitegevuse rolli isiksuslikule arengule ja õpimotivatsioonile. Kolmas hüpotees leidis osalist kinnitust. Kolme teguri puhul olid tõesti laste ja aialaste vanemate hinnangud kõrgemad, kuid lapse enda eelistuse arvestamise puhul ei leitud olulisi erinevusi kahe grupi vahel. Magistritöö 4. hüpotees leidis samuti osalise kinnituse, kuna koolis õppivate laste vanemad võrreldes lasteaialaste vanematega andsid nimetatud tegurite seast kõrgema hinnangu ainult klassiõpetaja olulisusele koolivalikut mõjutava tegurina.

Töö autori hinnangul said tööle püstitatud eesmärgid täidetud. Eestis, Ameerika Ühendriikides, Kanadas ja Soomes läbiviidud uuringute tulemusi sai võrrelda käesoleva uurimusega.

Käsitletud riikide uurimustest saadud lastevanemate hinnangute analüüsimisel leidis töö autor sarnasusi Eesti koolides läbiviidud uuringu tulemustega. Nagu Eestiski on ka eelpool nimetatud riikides prioriteetideks vanemate arvates kooli lähedus kodule, kooli maine, õpetamise kvaliteet, koolitee turvalisus ja hea aluse panek lapse edaspidisele haridusteele.

Kooliga tutvumiseks ja päriskeeliga harjutamiseks on paljude koolide juurde loodud eelkoolid, mis aitavad vanematel ka koolivalikul otsust langetada. Kuressaareski on mõlema gümnaasiumi juurde loodud eelkoolid, mis on väga populaarsed. Eelkoolid aga oma tegevusega tekitavad kohalike nii koolijuhtide kui lasteaiajuhtide seas vastakaid arvamusi, seades kahtluse alla eelkoolide vajalikkuse. Soovitud kooli juures eelkoolis käimine ei anna Kuressaare lastele mingeid eeliseid soovitud kooli saamisel.

Koolide headuse üle otsustatakse erinevate kriteeriumide põhjal. Lastevanemate hinnangul on tähtsad ka õpetaja ja tunnivälised tegevused koolides. Nii huvitegevus kui pikapäevarühm koolides mõjutavad oluliselt lastevanemate otsuseid kooli valikul.

Kokkuvõtteks võib öelda, et vanemate valivad lapsele kooli väga erinevatest teguritest mõjutatuna. Käesoleva uurimustöö tulemusi loodab autor tutvustada asjaosalistele koolidele ja teha ka ettepanekuid, kuidas koolid saaksid end täiendada ja parendada, et koolide kvaliteet lapsevanema jaoks jaotuks ühtlasemalt Kuressaares. Üheks oluliseks vajaduseks tundub töö autori arvates olevat ka kitsamate teeninduspiirkondade loomine koolidele, kuna vanemate jaoks oli väga olulisel kohal lapse saamine kodulähedasse kooli.

Summary

The present master's thesis gives a survey of factors, which influence parents in their choice of school when sending their children to Form I. The aim of the theoretical part of the thesis is to give a survey of the research carried out in Estonia and elsewhere in the world to identify the factors that influence parents in choosing a school for their children and other themes connected with it. The goal of the research is to give a survey of the results of the research carried out among the parents, whose children are about to start school or go to Form I in Kuressaare: factors that influence parents in their choice of school, principles of dividing pupils into Form I, getting familiar with the school during preparation for school, importance of free time activities, necessity of personnel, cooperation of the school with different institutions and school satisfaction.

The research method applied in the empirical part of the master's thesis was a questionnaire for parents.

Before the research four hypothesis were established:

1. In comparison with all other factors that influence the parents' choice the most important factors are: creating a good basis for the child's education, the reputation of the school and its location in the vicinity of home.
2. The parents consider the main aim of free time activities to support the development of the child's mental and physical abilities and social skills.
3. Parents of pre-school children, in comparison with the parents of Form I pupils consider most important when choosing a school the friends of their children, the child's preferences, the safety of the way to school and the location of school near home.
4. The parents of the children who already study at school consider most important the choice of methods used by teachers, the quality of teaching and of the teacher teaching the child.

As the result of the research the first established hypothesis was partially confirmed. Two of the three most important factors were proved to be effective. The second hypothesis was partially confirmed. Parents really value most highly the indicated roles, but equally appreciate the impact of free time activities on personal development and motivation of studying. The third hypothesis was partly proved. In case of the first factor influencing the choice the parents of the kindergarten children rated it on a higher level than the parents of schoolchildren. The

parents of the kindergarten children appreciate more highly than the parents of schoolchildren the safety of the way to school and the closeness of school to home.

The fourth hypothesis of the master's thesis was also partly proved as in comparison with the parents of the schoolchildren the parents of the kindergarten children the most important aspect in their choice of school was the personality of the class teacher.

According to the author's opinion the established goals were achieved. Results, achieved in the research carried out in Estonia, the USA, Canada and Finland, were compared with the results obtained of this research. The analysis of results of the research carried out in the mentioned countries demonstrated similarity in comparison with the results of the research carried in Estonian schools. Like in Estonia parents consider the most important priorities in their choice of school the vicinity near home, the reputation of the school, the quality of teaching, safety of the way to school and formation of a good foundation to the child's education.

To help parents to make a right decision and choose a school, pre-schools have been founded at many schools to enable kindergarten to become familiar with school and get used to real school life. In Kuressaare both gymnasiums have quite popular pre-schools. Pre-schools have given rise to different opinions among the headmasters and directors of kindergardens, even the necessity of pre-school institution has been questioned. Attending pre-school does not guarantee any advantages to Kuressaare children later when enrolling into one of the schools.

Parents decide upon the quality and level of school according to different criteria. Parents consider important the personality of the teacher and free time activities organized at school. Both - free time activities and afternoon learning groups at school influence considerably the parents' choice of school.

In conclusion it should be said that parents choose the school for the child being influenced by very many different factors. The author intends to present the results of the paper to the schools involved in it and make suggestions for improvement so that the quality of schools in Kuressaare were more equal. The author also considers important the introduction of a certain school areas, as the parents want to send their children to a school located close to home.

Kasutatud kirjandus

Annus, T., Kanep, H., Kraut, L., Kliimask, J., Noorkõiv, R., Paabut, A., Paulus, A. (2005).

Üldhariduskoolide võrgu korraldamine. Külastatud 1.mail, 2010, aadressil

http://www.praxis.ee/fileadmin/tarmo/Projektid/Haridus/ULDHARIDUSKOOLIDE_VO_RGU_KORRALDAMINE/YLDH_KOOLIVQRK_lopparuanne4.pdf.

Bosetti, Lynn (2004) Determinants of school choice: understanding how parents choose elementary schools in Alberta. *Journal of Education Policy* /Q Taylor & Francis, 4

Eesti Vabariigi haridusseadus. Vastu võetud Riigikogu 18.06.2009. a seadusega (RT I 2009, 35, 232), jõustunud 1.07.2009.

Eimre, R. (2007). *Eelkooli roll lapse kooliks ettevalmistamisel Audentese erakooli lastevanemate hinnangul*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.

Ginter, J. (2009, 10. sept.) Kuidas koolide headust mõõta? Postimees, lk 2.

Goldring, E., B., Hausman, C. S.(1999) Reasons for parental choice of urban schools. *J. Education Policy*, 5, 469-490

Goldring, E.B., Phillipsb, K.J.R (2007) Parent preferences and parent choices: the public–private decision about school choice. *Journal of Education Policy*,. 3, 209–230.

Haapsalu linna koduleht. Külastatud 20. aprill, 2010, aadressil

<http://haapsalu.ee/index.php?lk=209>

Haridus- ja teadusministeeriumi koduleht. Külastatud 18.jaan., 2010, <http://www.hm.ee/>.

Helme, K. (2010, 26. märts) 1. klassi katsed on taas täies hoos, Õpetajate Leht, lk 1.

Iidla, K., Strandberg, M. (2009, 2. okt.) Kas võistlev või arendav kool? Õpetajate Leht, lk 5.

Jacksona, C., Bissett, M. (2005) Gender and school choice: factors influencing parents when choosing single-sex or co-educational independent schools for their children. *Cambridge Journal of Education*, 35, 195-211.

Juurak, R. (2010, 26. märts) Erakool annab loominguvabaduse. *Õpetajate Leht*, lk 1.

Jõgeva Gümnaasiumi koduleht. Külastatud 14.aprill, 2010 aadressil

http://www.joggym.edu.ee/?main_ID=8&id=1&PHPSESSID=55fcba8018f3de351fd0932ca8bb5627

Jõgeva Ühisgümnaasiumi koduleht. Külastatud 14. aprillil, 2010 aadressil

http://www.joggym.edu.ee/?main_ID=13&id=77

Jõhvi Gümnaasiumi koduleht. Külastatud 16. aprillil, 2010 aadressil

<http://johvig.edu.ee/index.php/oppekorraldus/opilaste-vastuvotmise-kord>

Koduõppe kord. Vastu võetud haridus- ja teadusministri 21. detsembri 2007. a määrusega nr 83 (RTL, 11.01.2008, 3, 27) jõustus 01.09.2008.

Kohtla-Järve linna ametlik veebileht. Külastatud 4. aprillil, 2010 aadressil <http://www.kohtla-jarve.ee/index.php?area=1&p=static&page=asutused>

Kokk, A, (2008, 4. märts) Kellele ja miks on vaja eelkooli? *Oma Saar*, lk 1.

Kooliminekuks abistavaid materjale vanematele. Külastatud 20 veebr. 2010, aadressil

<http://www.unicef.ee/sisu/index.php?id=34&print=1>

Kuidas valida kooli (s.a.). Külastatud 18. jaanuaril, 2010, aadressil

<http://www.hm.ee/index.php?044891>

Kuressaare arengukava- Haridus (2009). Külastatud märts, 2010, aadressil

http://www.kuressaare.ee/uus/public/ARENGUKAVA_2005-2013_terviktekst27.08.2009.pdf

Kuressaare Gümnaasiumi koduleht. Külastatud 5. veebr., 2010, aadressil

<http://www.oesel.ee/kg/main.php?a=1>

Kuressaare linna ja Kaarma valla üldhariduskoolidele ning koolieelsetele lasteasutustele ühtse teeninduspiirkonna kinnitamine. Vastu võetud Kuressaare Linnavolikogu 22. märtsil 2007.a. määrusega nr 9. Jõustunud 22.03.2007.

Kuressaare linna koduleht. Külastatud 17. aprill, 2010, aadressil

<http://www.kuressaare.ee/uus/index.php?id=28417>

Kuressaare linna munitsipaalüldhariduskoolide teeninduspiirkonna kinnitamine. Vastu võetud Kuressaare Linnavolikogu 22.märtsil 2001. a. määrusega nr 13. Jõustunud 22.03.2001.

Kuressaare Vanalinna kooli koduleht. Külastatud 14. märts, 2010, aadressil

<http://www.vanalinna.edu.ee/>

Kärdla Ühisgümnaasiumi põhimäärus. Kinnitatud Kärdla Linnavolikogu 22. aprillil 2002 a määrusega nr 32, jõustunud 22.04. 2002.

Lunter, A. (2009, 18.sept.) Koolid peavad õppima end teistega võrdlema. Õpetajate Leht, lk 4.

Lõhmus, A. (2005). Tere tulemast kooli! Eesti Ekspress. Külastatud 19.aprill 2010, aadressil

<http://paber.ekspress.ee/viewdoc/AE3ACDDE090BD37BC2256FCC005D1B9B>

Lõoke, E. Saarits, Ü. (2004, 5. märts). Koolivalmidus - lapsevanema ja algklassiõpetaja ootused kooliks ettevalmistusele lasteaias. Õpetajate leht, lk 1. ei kirjutata niimoodi kuupäeva aastaarvule taha

Masso, A., Tampere, M. (2003) Tartu koolieelses eas laste vanemate rahulolu küsitlus.

Külastatud 23. märts, 2010, aadressil <http://heerold.raad.tartu.ee/>

Mäetalu, M (2010) Kuressaare Põhikooli j Kuressaare Gümnaasiumi liitmisprotsessiga tehti algust. Kuressaare Sõnumid, lk 2

Narva linna koolide 1. ja 10. klassidesse vastuvõtmise kord. Vastu võetud Narva Linnavalitsuse 8. veebruari 2006. a määrusega nr 140 (KO, 01.03.2006, 40, 476) jõustus 08.02.2006.

Narva Vanalinna Riigikooli koduleht. Külastatud 21. aprill, 2010, aadressil <http://www.nvrk.edu.ee/est/inf/>

Paide Gümnaasiumi koduleht. Külastatud 18. aprill, 2010, aadressil <http://www.paidegymn.ee/pages.php?PID=51&MenuID=81>

Paide üldhariduskoolide teeninduspiirkond. Vastu võetud Paide Linnavolikogu 15. märtsil 2007. a määrusega nr 10, jõustunud 1.04.2007.

Pikapäevarühma töökorralduse alused. Vastu võetud haridusministri 2. juuni 2000. a määrusega nr 15 ([RTL 2000, 63, 992](#)), jõustunud 1.09.2000.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus. Külastatud 10.märts, 2010, aadressil <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12850785>

Põlva linna koolide teeninduspiirkondade kinnitamine. Vastu võetud Põlva linnavolikogu 14. märtsil 2007. a määrusega nr 10, jõustunud 1.04.2007.

Pärnu linna koduleht. Külastatud 19. aprill, 2010, aadressil <http://www.parnu.ee/index.php?id=41#10660>

Rakvere linna koduleht. Külastatud 18, aprillil, 2010 aadressil <http://www.rakvere.ee/index.php?main=223>

Rapla linna gümnaasiumide põhikooli osa teeninduspiirkondade kindlaksmääramine. Vastu võetud Rapla Linnavolikogu 30. märtsil 2000. a. määrusega nr 7 (KO, 28.04.2000, 39, 608), jõustunud 28.04. 2000.

Rootsi koolisüsteemist (s.a). Külastatud 18. aprill, 2010, aadressil
<http://www.vittra.se/default.aspx?id=32011>

Räty, H., Kasanen, K., Laine, N. (2009) Parents' Participation in Their Child's Schooling. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 53:3, 277- 293.

Saaremaa Ühisgümnaasiumi koduleht. Külastatud 16. jaanuar, 2010, aadressil
<http://www.syg.edu.ee/>

Salundi, M., Tiko, A. (2008). *Koolivalikut mõjutavad tegurid*. Külastatud 5. september, 2009, aadressil http://www.kogu.ee/public/Koolivalikutm_jutavad.doc

Tallinna koolide koduleht. Külastatud 19. aprill, 2010, aadressil
<http://www.tallinn.ee/haridus/>

Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasiumi koduleht. Külastatud 21. aprill, 2010, aadressil
http://www.mhum.tln.edu.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=67&Itemid=102&lang=et

Tartu koolide koduleht . Külastatud 19. aprill, 2010, aadressil
http://www.tartu.ee/?lang_id=1&menu_id=8&page_id=1427

Trasberg, K., Kinks, M-K (2006). Erakool- Briti hariduse kroonijuveel. *Haridus*, 9–10, 24-26

Valga linna koduleht. Külastatud 15. aprillil, 2010, aadressil
<http://www.valgalv.ee/et/Linnakodanikule/Haridus-Kultuur/Haridus-kultuur/haridus/Koolid>

Vasama, J. (2006). Miks Soome koolis on nii head tulemused? Külastatud 21. märts, 2010, aadressil

<http://www.finland.ee/public/default.aspx?contentid=149332&contentlan=13&culture=et-EE>

Viljandi linna koduleht. Külastatud 18. aprill, 2010, aadressil

<http://viljandi.ee/index.php?page=812&>

Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumi koduleht. Külastatud 20. aprill, 2010, aadressil

http://vkg.havike.eenet.ee/wordpress/?page_id=334

Võru linna koduleht. Külastatud 16. aprillil, 2010 aadressil

<http://voru.ee/index.php?Menu=135&Lang=est>

Üldhariduskoolide teeninduspiikonna kinnitamine. Vastu võetud Kuressaare Linnavalitsuse 27. okt. 1998. a. määrusega nr 21. Jõustunud 27.10.1998.

LISA 1

Kuressaare Linnavalitsus

Teema: <input type="text"/>	Saatja:
	Saaja:

AVALDUS I KLASSI REGISTREERIMISEKS 2010

TAOTLEJA ANDMED:

Eesnimi *

Perekonnanimi *

Tänav maja - korter / küla, talu *

Linn / vald *

Kontakttelefon * ?

E-post

LAPSE ANDMED:

1. Koolimineva lapse ees- ja perekonnanimi *

2. Lapse isikukood *

I eelistus (kooli nimi) * Tee valik ?

II eelistus (kooli nimi) * Tee valik ?

III eelistus (kooli nimi) * Tee valik ?

3. Laps käis lasteaias või oli kodune, lasteaia nimi *

4. Kodune keel *

5. Elukoht Rahvastikuregistris *

6. Tegelik elukoht * ?

7. Märkused ?

EELISVASTUVÕTU ALUSED

Koolis õppiva õe või venna ees- ja perekonnanimi

Kool Tee valik ?

Koolis töötav vanem, kool

VANEMA VÕI HOOLDAJA KONTAKTANDMED:

Vanema ees- ja perekonnanimi ?

Kontakttelefon

E-post

Käesolevaga nõustun oma lapse nime avalikustamisega Kuressaare linna kodulehel.

Täname, teiega võetakse ühendust! Kuressaare Linnavalitsus, Tallinna 10, 93813, Kuressaare, tel.4550500, e-post linn@kuressaare.ee

LISA 2

1. klassidesse vastuvõtu korraldamine Kuressaare linna munitsipaalkoolides 2010/2011. õppeaastaks

1. Kuressaare linna munitsipaalkoolidele kehtib ühtne teeninduspiirkond, mis hõlmab Kuressaare linna ja Kaarma valla territooriumi.
2. Kõigile õpilastele, kelle elukohaks eesti rahvastikuregistris on Kuressaare linn või Kaarma vald, tagatakse vastava avalduse esitamisel õppekoht ühes Kuressaare linna munitsipaalkoolis.
3. 2010/2011. õppeaastal avatakse **seitse** komplekti esimesi klasse arvestusliku klassitäituvusega 24 õpilast klassis alljärgnevalt:
 - Kuressaare Gümnaasium 3 klassikomplekti
 - Saaremaa Ühisgümnaasium 2 klassikomplekti
 - Kuressaare Vanalinna Kool 2 klassikomplekti
4. Kui tähtjaks laekunud avalduste arv osutub oluliselt erinevamaks planeeritust võib Kuressaare Linnavalitsus otsustada klassitäituvuse piirnormi muutmise.
5. Vastuvõtt Kuressaare linna munitsipaalkoolide 1. klassidesse toimub ühtlustatud ajagraafikus ja vormis e-avalduse esitamise alusel.
6. Avalduse vormi koos seletuskirjaga leiab kõigi Kuressaare linna munitsipaalkoolide ja Kuressaare linnavalitsuse koduleheküljelt.
7. Avalduste vastuvõtmist 2010/2011. õppeaastaks alustatakse teisipäeval, 9. märtsil 2010. aastal kell 12:00.
8. Avalduse esitamise testimiseks on avatud testkeskkond 25. veebruarist 5. märtsini.
9. Avalduse vormi saab lapsevanem täita kas iseseisvalt (sisenemiseks vajalik identifitseerimine kas ID-kaardi või internetipanga paroolidega) või isikliku pöördumisega kas ühe Kuressaare linnas tegutseva munitsipaalkooli või Kuressaare Linnavalitsuse haridus- ja kultuuriosakonna poole, kus lapsevanema avalduse sisestab kas kooli sekretär või linnavalitsuse osakonna töötaja.
10. Avalduse esitamisel saab lapsevanem reastada kooli valikul oma eelistused.
11. Avalduse esitamise järgselt saab lapsevanem avalduses märgitud e-posti aadressile või isikliku pöördumise korral paber kandjal kinnituse avalduse registreerimise kohta.
12. Kuressaare Linnavalitsuse haridus- ja kultuuriosakond kontrollib esitatud avalduste andmete õigsust ning juhul kui valduses esitatud andmetes esineb erinevusi, teavitatakse avalduse esitajat andmete erinevusest ning menetletakse avaldust täpsustatud andmete alusel.
13. Esitatud ja kontrollitud avalduste alusel koostab Kuressaare Linnavalitsuse haridus- ja kultuuriosakond koolide kaupa esimesse klassi õppima asuda soovivate laste nimekirjad.
14. Kui ühte kooli astumiseks on esitatud rohkem avaldusi kui selles koolis on kohti, arvestatakse teeninduspiirkonnas registreeritud elukohta omavate laste nimekirja koostamisel järgmisi eelistusi:
 - 14.1. samas koolis juba õppivate (v.a. gümnaasiumide 12. ja põhikoolide 9. klassid) õdede-vendade olemasolu;
 - 14.2. vanemate töötamine samas koolis;
 - 14.3. avalduste esitamise ajaline järjekord.

15. Kui konkreetsesse kooli vastuvõtuks on esitatud avaldusi rohkem kui planeeritud õppekohti, võetakse avalduste esitamise järjekorras arvesse avalduses märgitud järgmine eelistus.
16. Kui avalduses ei ole eristavana märgitud teist või kolmandat eelistust, arvestatakse, et lapsevanema sooviks on ainult üks konkreetne kool Kuressaare linnas ning nimetatud koolis vabade kohtade puudumisel, on teiseks eelistuseks mõni muu Kuressaare linnas mitteasuv kool.
17. Punktides 14.1-14.2 toodud kriteeriumide arvestamiseks tuleb avaldus esitada hiljemalt 15. märtsil 2010. aastal.
18. Kuressaare Linnavalitsus avalikustab koolide kaupa esimesse klassi astuda soovivate teeniduspiirkonnas elavate laste nimekirjad Kuressaare Linnavalitsuse kodulehel hiljemalt 19. märtsiks 2010.a.
19. Lapse kooli vastuvõtu vormistamiseks tuleb lapsevanemal esitada selle kooli, mille nimekirja laps avalduste menetlemisel arvati, kantseleisse 30. aprilliks täiendav ankeet, lapse tervisekaart ja dokumendifoto.
20. Teeniduspiirkonnas registreeritud elukohta mitteomavate laste avaldusi hakatakse menetlema vabade kohtade olemasolul alates 03. maist 2010.

LISA 3

Ankeet lastevanematele

Lugupeetud lapsevanem!

Igal kevadel peavad kooliminevate laste vanemad tegema otsuse, kus hakkab nende laps õppima. Iga meie linna kooliastuja lapsevanem seisab küsimuse ees: milline kool Kuressaares sobib minu lapse jaoks kõige paremini? Selle ankeedi vastamisel aitate te palju kaasa ühe uurimustöö valmimisele. Selle uurimuse eesmärgiks on välja selgitada, millised tegurid mõjutavad lapsevanemate koolivalikut Kuressaares ja milline on lapse kooliks ettevalmistus ning millised on vanemate ootused kooli suhtes. Teie vastustest loodan saada kasulikku informatsiooni, mille alusel saaks teha ettepanekuid koolidele. Käesolev küsimustik edastatakse kõikide Kuressaare koolide esimestes klassides õppivate laste kaudu lapsevanematele. Te saate oma seisukohta avaldada etteantud valikutes teile sobiva vastusevariandi ringitamisega ja jäetud tühikutesse oma arvamuse kirjutamisega. Kui teie peres on mitu last, siis palun vastake mõeldes ainult sellele lapsele, kelle kaudu see ankeet teieni jõudis.

Ankeet on anonüümne. Allakirjutanu ootab teie avameelseid ja siiraid seisukohti, mis kõigi vastajate kohta üldistatud kujul tehakse hiljem ka teile kättesaadavaks.

Teid tänades,

Kersti Truverk

Tartu Ülikooli koolikorralduse magistrant

Vajadusel on võimalik ühendust saada e-mailil kersti.truverk@syg.edu.ee

1. Vaadates tagasi oma lapse lasteaiaperioodile, võin väita, et lasteaed valmistas last ja peret ette kooliastumiseks. (Palun ringitage sobiv number igal real.)

	Üldse mitte	Vähesel määral	Ei oska öelda	Olulisel määral	Väga olulisel määral
1. Arendas lapse vaimseid võimeid	1	2	3	4	5
2. Arendas lapse sotsiaalseid oskusi (suhetlemine, eneseanalüüs, koostöö teistega jne)	1	2	3	4	5
3. Arendas last füüsiliselt (koormustaluvus, töövõime, liikumisaktiivsus)	1	2	3	4	5
4. Arendas lapse loovust	1	2	3	4	5
5. Kujundas lapse arusaamu üldtunnustatud reeglite täitmise vajalikkusest	1	2	3	4	5
6. Andis lapsele konkreetseid õpioskusi	1	2	3	4	5
7. Nõustas vanemaid	1	2	3	4	5
8. Jälgis lapse tervist (tervishoiu-töötaja)	1	2	3	4	5
9. Vahendas infot lasteaias toimuvast	1	2	3	4	5
10. Tutvustas lapsi tulevase kooliga	1	2	3	4	5
11. Valmistas last ette kooliks	1	2	3	4	5
12. Tegi vanematega koostööd	1	2	3	4	5
13. Mida muud?	1	2	3	4	5
.....					

Tahaksin veel lisada, et

.....

.....

2. Millest lähtusite kooli valikul? (Palun ringitage sobiv number igal real.)

	Ei mõjutanud üldse	Mõjutas vähe	Ei oska öelda	Mõjutas olulisel määral	Mõjutas väga olulisel määral
1. Kooli maine	1	2	3	4	5
2. Kooli lähedus kodule	1	2	3	4	5
3. Liiklusolud / turvalisus kooli minekul/ koolist tulekul	1	2	3	4	5
4. Kooli turvalisus	1	2	3	4	5
5. Kooli traditsioonid	1	2	3	4	5
6. Süvaõppe võimalused	1	2	3	4	5
7. Õpetajatepoolne õppemeetodite valik	1	2	3	4	5
8. Järjepidevus kooliastmete vahel	1	2	3	4	5
9. Õpetamise kvaliteet	1	2	3	4	5
10. Kooli hea materiaalne varustatus (nt korras koolimaja, kaasaegsed õppevahendid)	1	2	3	4	5
11. Meie pere traditsioonid – see on ka lapse vanemate kool	1	2	3	4	5
12. Lapse sõprussuhted (nt lapse sõber läks samasse kooli)	1	2	3	4	5
13. Lapse enda eelistus	1	2	3	4	5
14. Meie vanem(ad) laps(ed) õpib selles koolis	1	2	3	4	5
15. Mitmekülgsed huvitegevuse võimalused	1	2	3	4	5
16. Head sportimisvõimalused	1	2	3	4	5
17. Õpetaja, kes sai nende klassi õpetajaks	1	2	3	4	5
18. Kool paneb hea aluse lapse edaspidisele haridusteele	1	2	3	4	5
19. Riigieksamite tulemused	1	2	3	4	5
20. miski muu, mis veel mõjutasid valikut					
.....	1	2	3	4	5
.....	1	2	3	4	5

Palun pange siia kirja kolm kõige olulisemat koolivaliku kriteeriumi selle lapse puhul, alustades teie jaoks kõige olulisemast.

1)

- 2)
- 3)

3. Juhul, kui on tegu mitme paralleelklassiga kooliga, siis peaks Teie arvates esimesse klassi komplekteerimisel lähtuma: (palun ringitage sobiv number igal real)

	Kindlasti mitte	Pigem ei kui jah	Ei oska öelda	Pigem jah kui ei	Kindlasti sellest
1. Lapse/õpilase akadeemilisest edukusest	1	2	3	4	5
2. Lapse /õpilase huvidest	1	2	3	4	5
3. Vanema soovist	1	2	3	4	5
4. Kooli eelistustest	1	2	3	4	5
5. Kooli võimalustest	1	2	3	4	5
6. Perekonna majanduslikust seisust	1	2	3	4	5
7. Vanemate positsioonist	1	2	3	4	5
8. Võõrkeelte õppimise võimalustest	1	2	3	4	5
9. Lapse osalemisest kooli eelkoolis	1	2	3	4	5
10. Juhuslik jagamine klasside vahel	1	2	3	4	5
11. Soolisest võrdsest jaotuvusest (poisid ja tüdrukud jaotuksid enamvähem võrdselt klasside vahel)	1	2	3	4	5
12. Millestki veel, millest?					
.....	1	2	3	4	5
.....	1	2	3	4	5
.....	1	2	3	4	5

Mis oleks kolm kõige olulisemat kriteeriumi klassidesse jaotamiseks?

- 1)
- 2)
- 3)

4. Olime meie lapse kooliminekuks valmistudes:

(palun ringitage sobiv number igal real)

	Üldse mitte	Vähe-sel määral	Ei oska öelda	Kesk-misel määral	Väga olulisel määral
1. Tutvunud tulevase kooliga kohapeal	1	2	3	4	5
2. Kohtunud õpetajatega	1	2	3	4	5
3. Kohtunud koolijuhiga	1	2	3	4	5
4. Tutvunud kooli õppe-kavaga	1	2	3	4	5

5. Tutvunud tulevase kooli koduleheküljega Internetis	1	2	3	4	5
6. Tutvunud kooli poolt pakutavate võimalustega huvitegevuseks	1	2	3	4	5
7. Tutvunud kooli poolt pakutavate tugisüsteemidega	1	2	3	4	5
8. Saanud kooli kohta informatsiooni kohalikust ajalehest	1	2	3	4	5
9. Midagi veel, mida?	1	2	3	4	5

5. Meie pere arvates on lapse praegusesse kooli lisaks õpetajatele vaja:

(palun ringitage sobiv number igal real)

	Kindlasti pole vaja	Pigem pole vaja	Ei oska öelda	Pigem on vaja	Kindlasti on vaja
1. Koolipsühholoogi	1	2	3	4	5
2. Sotsiaalpedagoogi	1	2	3	4	5
3. Kooliarsti/kooliõde	1	2	3	4	5
4. Logopeedi	1	2	3	4	5
5. Abiõpetajat	1	2	3	4	5
6. Turvatöötajat	1	4	3	4	5

Kas on kedagi veel toetama tarvis, keda pole eespool nimetatud? Keda?

.....
.....

Palun kirjutage siia teie ootused õpetajatele jt kooli töötajatele, alustades teie jaoks kõige olulisemast.

1.
2.
3.
4.
5.

6. Kui oluliseks peate kooli koostööd erinevate partneritega ?

(Palun ringitage sobiv number igal real.)

	Pole üldse oluline	Väheoluline	Ei oska öelda	Keskmiselt oluline	Väga oluline
1. Koduga	1	2	3	4	5
2. Kohaliku omavalitsusega	1	2	3	4	5
3. Noorsoopolitsei / kohaliku konstaabeliga	1	2	3	4	5
4. Tervishoiuasutustega	1	2	3	4	5
5. Ettevõtetega					

	1	2	3	4	5
6. Lasteaadadega, kust lapsed kooli tulevad	1	2	3	4	5
7. Koolid omavahel	1	2	3	4	5
8. Kellega, millega veel?	1	2	3	4	5

7. Kui oluliseks peate koolis huvitegevust järgmistele asjadele? (palun ringitage sobiv number igal real)

	Pole üldse oluline	Väheoluline	Ei oska öelda	Keskmiselt oluline	Väga oluline
1. Kooli püsivuse ja arengu jaoks	1	2	3	4	5
2. Lapse õpimotivatsiooniks	1	2	3	4	5
3. Lapse vaimsete võimete arendamiseks	1	2	3	4	5
4. Lapse sotsiaalsete oskuste arendamiseks	1	2	3	4	5
5. Lapse füüsiliseks arendamiseks	1	2	3	4	5
6. Koostööks kodu ja kooli vahel	1	2	3	4	5
7. Lapse isiksuslikuks arenguks	1	2	3	4	5
8. Lapse aja sisustamiseks peale kooli	1	2	3	4	5
9. Lapsele uute kaaslase/ sõprade leidmiseks	1	2	3	4	5
10. Veel millekski oluline, milleks?	1	2	3	4	5

Oma lapse koolis soovime vähemalt järgmisi huviringe.....
.....

8. Kas vajate oma lapsele pikapäevarühma kooli juures? (Ringitage sobiv variant)

(1) ei (2) vajan mõningal määral (3) vajan väga olulisel määral

9. Üldisemalt Eesti kooli tulevikule mõeldes arvan, et kooli tugevus/püsivus sõltub:
(palun ringitage sobiv number igal real)

	Üldse mitte	Vähesel määral	Ei oska öelda	Keskmisel määral	Väga olulisel määral
1. Õpetajast	1	2	3	4	5
2. Koolijuhist	1	2	3	4	5

3. Materiaalsest baasist	1	2	3	4	5
4. Kooli asukohast	1	2	3	4	5
5. Õppekavast, ainekavad sealhulgas	1	2	3	4	5
6. Lastevanemate suhtumisest	1	2	3	4	5
7. Suhetest koolis õpilaste, õpetajate jt vahel	1	2	3	4	5
8. Ühiskondlikust arvamusest	1	2	3	4	5
9. Meedia eelistustest	1	2	3	4	5
10. Riiklikust hariduspoliitikast	1	2	3	4	5
11. Kohalikust linna/valla võimust	1	2	3	4	5
12. Millestki veel, millest?					
.....	1	2	3	4	5
.....	1	2	3	4	5
.....	1	2	3	4	5

Mis on kolm kõige olulisemat kooli tugevuse näitajat teie arvates, alustades kõige olulisemast?

- 1)
- 2)
- 3)

10. Milliste ootustega läks Teie laps kooli?

- (1) rõõmsa ootusega, tahtis väga minna
- (2) pigem oli rõõmus ja läks üsna heal meelel
- (3) ei oska öelda
- (4) pigem ei tahtnud minna, teadis, et peab minema ja kõik
- (5) ei tahtnud üldse minna, läks hirmu ja vastumeelsusega

11. Meie peres on

- a) 1 laps b) 2 last c) 3 ja enam last

Koolis käivad neist (mitu?)

12. Kas olete rahul oma lapse kooliga?

1. jah, väga rahul
2. pigem rahul kui mitterahul
3. ei oska öelda
4. pigem ei ole rahul
5. ei ole üldse rahul

Palun põhjendage lühidalt oma arvamust.

.....

13. Millised on olnud Teie mured seoses oma selle lapse kooliskäimisega?

.....

.....
.....
14. Mille üle on olnud põhjust rõõmu tunda seoses oma selle lapse kooliskäimisega?

.....
.....
.....
15. Milliseid teenuseid olete oma lapsele vajanud (õpilaskodu, pikapäevarühm, logopeed, teised spetsialistid, ja muud, millised?)

.....
.....
.....
16. Kas olete vajalikke teenuseid saanud?

(1) jah (2) ei

17. Kas olete valmis osalema kooli asjade korraldamisel ja andma oma panuse laste koolirõõmu püsimiseks?

(1) jah (2) teatud määral (3) ei, pole aega

18. Mida soovite veel lisada kogu käsitletud temaatika kohta?

.....
.....

19. Nüüd mõni küsimus Teie kohta:

Küsitluse täitis (1) ema (2) isa (3) mõlemad koos

Teie haridus: Palun märkige ristikesega tabelisse oma haridustase.

	põhiharidus	kesk /keskeri	kõrgharidus
Ema			
Isa			

Aitäh, et Te oma pere kogemusi ja seisukohti minuga jagasite!

LISA 4

Ankeet lastevanematele

Lugupeetud lapsevanem!

Igal kevadel peavad kooliminevate laste vanemad tegema otsuse, kus hakkab nende laps õppima. Iga meie linna kooliastuja lapsevanem seisab küsimuse ees: milline kool Kuressaares sobib minu lapse jaoks kõige paremini? Selle ankeedi vastamisel aitate te palju kaasa ühe uurimustöö valmimisele. Selle uurimuse eesmärgiks on välja selgitada, millised tegurid mõjutavad lapsevanemate koolivalikut Kuressaares ja milline on lapse kooliks ettevalmistus ning millised on vanemate ootused kooli suhtes. Teie vastustest loodan saada kasulikku informatsiooni, mille alusel saaks teha ettepanekuid koolidele. Käesolev küsimustik edastatakse kõikide Kuressaare lasteaedade koolieelikute kaudu

lapsevanematele. Te saate oma seisukohta avaldada etteantud valikutes teile sobiva vastusevariandi ringitamisega ja jäetud tühikutesse oma arvamuse kirjutamisega. Kui teie peres on mitu last, siis palun vastake mõeldes ainult sellele lapsele, kelle kaudu see ankeet teieni jõudis.

Ankeet on anonüümne. Allakirjutanu ootab teie avameelseid ja siiraid seisukohti, mis kõigi vastajate kohta üldistatud kujul tehakse hiljem ka teile kättesaadavaks.

Teid tänades,

Kersti Truverk

Tartu Ülikooli koolikorralduse magistrant

Vajadusel on võimalik ühendust saada e-mailil kersti.truverk@syg.edu.ee

1. Vaadates tagasi oma lapse lasteaiaajaperioodile, võin väita, et lasteaed valmistab last ja peret ette kooliastumiseks. (Palun ringitage sobiv number igal real.)

	Üldse mitte	Vähesel määral	Ei oska öelda	Olulisel määral	Väga olulisel määral
1. Arendab lapse vaimseid võimeid	1	2	3	4	5
2. Arendab lapse sotsiaalseid oskusi (suhetlemine, eneseanalüüs, koostöö teistega jne)	1	2	3	4	5
3. Arendab last füüsiliselt (koormustaluvus, töövõime, liikumisaktiivsus)	1	2	3	4	5
4. Arendab lapse loovust	1	2	3	4	5
5. Kujundab lapse arusaamu üldtunnustatud reeglite täitmise vajalikkusest	1	2	3	4	5
6. Annab lapsele konkreetseid õpioskusi	1	2	3	4	5
7. Nõustab vanemaid	1	2	3	4	5
8. Jälgib lapse tervist (tervishoiu-töötaja)	1	2	3	4	5
9. Vahendab infot lasteaia toimuvast	1	2	3	4	5
10. Tutvustab lapsi tulevase kooliga	1	2	3	4	5
11. Valmistab last ette kooliks	1	2	3	4	5
12. Teeb vanematega koostööd	1	2	3	4	5
13. Mida muud?	1	2	3	4	5

Tahaksin veel lisada, et

.....

.....

2. Millest lähtute kooli valikul? (Palun ringitage sobiv number igal real.)

	Ei mõjutanud üldse	Mõjutas vähe	Ei oska öelda	Mõjutas olulisel määral	Mõjutas väga olulisel määral
1. Kooli maine	1	2	3	4	5
2. Kooli lähedus kodule	1	2	3	4	5
3. Liiklusolud / turvalisus kooli minekul/ koolist tulekul	1	2	3	4	5
4. Kooli turvalisus	1	2	3	4	5
5. Kooli traditsioonid	1	2	3	4	5
6. Süvaõppe võimalused	1	2	3	4	5
7. Õpetajatepoolne õppemeetodite valik	1	2	3	4	5
8. Järjepidevus kooliastmete vahel	1	2	3	4	5
9. Õpetamise kvaliteet	1	2	3	4	5
10. Kooli hea materiaalne varustatus (nt korras koolimaja, kaasaegsed õppevahendid)	1	2	3	4	5
11. Meie pere traditsioonid – see on ka lapse vanemate kool	1	2	3	4	5
12. Lapse sõprussuhted (nt lapse sõber läks samasse kooli)	1	2	3	4	5
13. Lapse enda eelistus	1	2	3	4	5
14. Meie vanem(ad) laps(ed) õpib selles koolis	1	2	3	4	5
15. Mitmekülgsed huvitegevuse võimalused	1	2	3	4	5
16. Head sportimisvõimalused	1	2	3	4	5
17. Õpetaja, kes sai nende klassi õpetajaks	1	2	3	4	5
18. Kool paneb hea aluse lapse edaspidisele haridusteele	1	2	3	4	5
19. miski muu, mis veel mõjutasid valikut					
.....	1	2	3	4	5
.....	1	2	3	4	5

Palun pange siia kirja kolm kõige olulisemat koolivaliku kriteeriumi selle lapse puhul, alustades teie jaoks kõige olulisemast.

- 4)
- 5)
- 6)

3. Juhul, kui on tegu mitme paralleelklassiga kooliga, siis peaks Teie arvates esimesse klassi komplekteerimisel lähtuma: (palun ringitage sobiv number igal real)

	Kindlasti mitte	Pigem ei kui jah	Ei oska öelda	Pigem jah kui ei	Kindlasti sellest
1. Lapse/õpilase akadeemilisest edukusest	1	2	3	4	5
2. Lapse /õpilase huvidest	1	2	3	4	5
3. Vanema soovist	1	2	3	4	5
4. Kooli eelistustest	1	2	3	4	5
5. Kooli võimalustest	1	2	3	4	5
6. Perekonna majanduslikust seisust	1	2	3	4	5
7. Vanemate positsioonist	1	2	3	4	5
8. Võõrkeelte õppimise võimalustest	1	2	3	4	5
9. Lapse osalemisest kooli eelkoolis	1	2	3	4	5
10. Millestki veel, millest?	1	2	3	4	5
.....	1	2	3	4	5
.....	1	2	3	4	5
.....	1	2	3	4	5

4. Oleme meie lapse kooliminekuks valmistudes:

(palun ringitage sobiv number igal real)

	Üldse mitte	Vähe-sel määral	Ei oska öelda	Kesk-misel määral	Väga olulisel määral
1. Tutvunud tulevase kooliga kohapeal	1	2	3	4	5
2. Kohtunud õpetajatega	1	2	3	4	5
3. Kohtunud koolijuhiga	1	2	3	4	5
4. Tutvunud kooli õppe-kavaga	1	2	3	4	5
5. Tutvunud tulevase kooli koduleheküljega Internetis	1	2	3	4	5

5. Meie pere arvates on koolis lapse jaoks lisaks õpetajatele vaja:

(palun ringitage sobiv number igal real)

	Kindlasti pole vaja	Pigem pole vaja	Ei oska öelda	Pigem on vaja	Kindlasti on vaja

1. Koolipsühhloogi	1	2	3	4	5
2. Sotsiaalpedagoogi	1	2	3	4	5
3. Kooliarsti/kooliõde	1	2	3	4	5
4. Logopeedi	1	2	3	4	5
5. Abiõpetajat	1	2	3	4	5
6. Turvatöötajat	1	4	3	4	5

Kas on kedagi veel toetama tarvis, keda pole eespool nimetatud? Keda?

Palun kirjutage siia teie ootused õpetajatele jt kooli töötajatele, alustades teie jaoks kõige olulisemast.

1.
2.
3.
4.
5.

6. Kui oluliseks peate kooli koostööd erinevate partneritega ?

(Palun ringitage sobiv number igal real.)

	Pole üldse oluline	Väheoluline	Ei oska öelda	Keskmiselt oluline	Väga oluline
1. Koduga	1	2	3	4	5
2. Kohaliku omavalitsusega	1	2	3	4	5
3. Noorsoopolitsei / kohaliku konstaabeliga	1	2	3	4	5
4. Tervishoiuasutustega	1	2	3	4	5
5. Ettevõtetega	1	2	3	4	5
6. Koolid omavahel	1	2	3	4	5
7. Kellega, millega veel?	1	2	3	4	5

7. Kui oluliseks peate koolis huvitegevust järgmistele asjadele? (palun ringitage sobiv number igal real)

	Pole üldse oluline	Väheoluline	Ei oska öelda	Keskmiselt oluline	Väga oluline
1. Kooli püsivuse ja arengu jaoks	1	2	3	4	5
2. Lapse õpimotivatsiooniks					

	1	2	3	4	5
3. Lapse vaimsete võimete arendamiseks	1	2	3	4	5
4. Lapse sotsiaalsete oskuste arendamiseks	1	2	3	4	5
5. Lapse füüsiliseks arendamiseks	1	2	3	4	5
6. Koostööks kodu ja kooli vahel	1	2	3	4	5
7. Lapse isiksuslikuks arenguks	1	2	3	4	5

Oma lapse koolis soovime vähemalt järgmisi huviringe.....

8. Kas vajate oma lapsele pikapäevarühma kooli juures? (Ringitage sobiv variant)

(1) ei (2) vajan mõningal määral (3) vajan väga olulisel määral

9. Üldisemalt Eesti kooli tulevikule mõeldes arvan, et kooli tugevus/püsivus sõltub:
 (palun ringitage sobiv number igal real)

	Üldse mitte	Vähesel määral	Ei oska öelda	Kesk misel määral	Väga olulisel määral
1. Õpetajast	1	2	3	4	5
2. Koolijuhist	1	2	3	4	5
3. Materiaalsest baasist	1	2	3	4	5
4. Kooli asukohast	1	2	3	4	5
5. Õppekavast, ainekavad sealhulgas	1	2	3	4	5
6. Lastevanemate suhtumisest	1	2	3	4	5
7. Suhetest koolis õpilaste, õpetajate jt vahel	1	2	3	4	5
8. Ühiskondlikust arvamusest	1	2	3	4	5
9. Meedia eelistustest	1	2	3	4	5
10. Riiklikust hariduspoliitikast	1	2	3	4	5
11. Kohalikust linna/valla võimust	1	2	3	4	5
12. Millestki veel, millest?					
.....	1	2	3	4	5
.....	1	2	3	4	5
.....	1	2	3	4	5

10. Milliste ootustega Teie laps läheb kooli?

- (2) rõõmsa ootusega, tahab väga minna
- (2) pigem on rõõmus ja läheb üsna heal meelel

- (3) ei oska öelda
- (4) pigem ei taha minna, teab, et peab minema ja kõik
- (5) ei taha üldse minna, läheb hirmu ja vastumeelsusega

11. Meie peres on

- a) 1 laps
- b) 2 last
- c) 3 ja enam last

Koolis käivad neist (mitu?)

12. Kas olete valmis osalema kooli asjade korraldamisel ja andma oma panuse laste koolirõõmu püsimiseks?

- (1) jah
- (2) teatud määral
- (3) ei, pole aega

13. Mida soovite veel lisada kogu käsitletud temaatika kohta?

.....
.....

14. Nüüd mõni küsimus Teie kohta:

- Küsitluse täitis (1) ema (2) isa (3) mõlemad koos

Teie haridus: Palun märkige ristikesega tabelisse oma haridustase.

	põhiharidus	kesk /keskeri	kõrgharidus
Emma			
Isa			

Aitäh, et Te oma pere kogemusi ja seisukohti minuga jagasite!

LISA 5

Tabel 4. Üldvalimi, koolilaste ja lasteaialaste vanemate hinnangute mediaanid ja p-väärtused kahe alagrupi võrdlemisel kooli valikut mõjutavate tegurite puhul.

Mõjutav tegur	Üldvalim	Koolilaste vanemad	Lasteaialaste vanemad	Mann-Whitney U	P
kooli lähedus kodule	4,5	4,0	5,0	4421,0	0,007
kooli maine	4,0	4,0	4,0	5310,0	0,712
liiklusolud- turvalisus kooliteel	4,0	4,0	5,0	4224,0	0,003
kooli turvalisus	4,0	4,0	4,0	4593,5	0,111
kooli traditsioonid	4,0	3,0	4,0	4600,0	0,041
õpetamise kvaliteet	4,0	4,0	4,0	4032,5	0,001
kooli hea materiaalne varustatus	4,0	4,0	4,0	4899,5	0,198
lapse enda eelistus	4,0	4,0	4,0	4471,5	0,063
huvitegevus koolis	4,0	4,0	4,0	4426,0	0,011
kool paneb hea aluse edaspidisele haridusteele	4,0	4,0	4,0	5199,5	0,556
järjepidevus kooliastemete vahel	3,0	3,0	4,0	3391,0	0,000
õpetajatepoolne õppemeetodite valik	3,0	3,0	3,0	4026,0	0,002
süvaõppe võimalused	3,0	3,0	3,0	4239,5	0,004
sportimisvõimalused	3,0	4,0	2,0	3765,0	0,000
õpetaja, kes sai klassi õpetajaks	3,0	4,0	2,0	4555,0	0,024
meie pere traditsioonid- ka vanemate kool	2,0	2,0	2,0	5387,5	0,850
lapse sõprussuhted	2,0	2,0	3,0	4402,5	0,011
vanemad õed-vennad õpivad samas koolis	1,0	1,5	1,0	4516,5	0,186

Tabel 5. Üldvalimi, koolilaste ja lasteaialaste vanemate hinnangute mediaanid ja p-väärtused kahe alagrupi võrdlemisel 1. klassi komplekteerimisel.

Motiiv	Üldvalim	Koolilaste vanemate	Lasteaialaste vanemate	Mann-Whitney U	p
Lapse huvidest	4,0	4,0	4,0	5103,0	0,430
Vanema soovist	4,0	4,0	4,0	5157,0	0,693
Kooli võimalustest	4,0	4,0	3,0	4575,5	0,077
Võõrkeelte õppimise	4,0	4,0	4,0	5120,0	0,606

võimalustest					
Lapse osalemisest eelkoolis	3,0	3,0	3,0	4177,5	0,004
Lapse akadeemilisest edukusest	3,0	2,0	3,0	3808,5	0,000
Kooli eelistustest	3,0	3,0	3,0	5135,5	0,703
Perekonna majanduslikust positsioonist	1,0	1,0	2,0	2259,0	0,000
Vanemate positsioonist	1,0	1,0	2,0	2456,0	0,000

Tabel 6. Üldvalimi, koolilaste ja lasteaialaste vanemate hinnangute mediaanid ja p-väärtused kahe alagrupi võrdlemisel kooliga tutvumise kohta lapse kooliminekuks valmistumisel.

Motiiv	Üldvalim	Koolilaste vanemad	Lasteaialaste vanemad	Mann-Whitney U	P
Tutvunud tulevase kooliga kohapeal	5,0	4,0	5,0	3773,0	0,000
Kohtunud õpetajatega	4,0	4,0	5,0	3865,0	0,000
Tutvunud kooli õppekavaga	4,0	4,0	4,0	3231,5	0,000
Tutvunud tulevase kooli koduleheküljega Internetis	4,0	4,0	5,0	4115,5	0,001
Kohtunud koolijuhiga	3,0	4,0	3,0	5279,5	0,601

Tabel 7. Üldvalimi, koolilaste ja lasteaialaste vanemate hinnangute mediaanid ja p-väärtused kahe alagrupi võrdlemisel kooli jaoks vajaliku personali kohta lisaks õpetajatele.

	Üldvalim	Koolilaste vanemad	Lasteaialaste vanemad	Mann-Whitney U	p
koolipsühholoog	5,0	5,0	5,0	5354,0	0,988
logopeed	5,0	5,0	5,0	5049,0	0,416
kooliarst / kooliõde	5,0	5,0	5,0	4832,5	0,191
sotsiaalpedagoog	4,0	4,0	4,0	5136,0	0,924
abiõpetaja	4,0	4,0	4,0	5277,5	0,843
turvatöötaja	4,0	4,0	4,0	5131,0	0,652

Tabel 8. Üldvalimi, koolilaste ja lasteaialaste vanemate hinnangute mediaanid ja p-väärtused kahe alagrupi võrdlemisel kooli koostöö suhtes erinevate institutsioonidega.

	Üldvalim	Koolilaste vanemad	Lasteaialaste vanemad	Mann-Whitney U	P
Kodu	5,0	5,0	5,0	5440,5	0,899
Kohalik omavalitsus	4,0	4,0	4,0	4918,0	0,216
Noorsoopolitsei/ kohalik konstaabel	4,0	4,0	4,0	4152,5	0,216
Tervishoiuasutus	4,0	4,0	4,0	5186,5	0,002
Koolid omavahel	4,0	4,0	4,0	5210,0	0,525
Ettevõtted	3,0	3,0	3,0	4987,0	0,556

Tabel 9. Üldvalimi, koolilaste ja lasteaialaste vanemate hinnangute mediaanid ja p-väärtused kahe alagrupi võrdlemisel huvitegevuse kohta koolis.

	Üldvalim mediaanid	Koolilaste vanemate	Lasteaialaste vanemate	Mann-Whitney U	p
Lapse õpimotivatsioon	5,0	5,0	5,0	4962,0	0,424
Lapse vaimsete võimete arendamine	5,0	5,0	5,0	4830,0	0,045
Lapse sotsiaalsete oskuste arendamine	5,0	5,0	5,0	4570,0	0,009
Lapse füüsiline arendamine	5,0	5,0	5,0	4345,0	0,001
Lapse isiksuslik areng	5,0	5,0	5,0	4718,5	0,023
Koostöö kodu ja kooli vahel	4,0	5,0	4,0	4314,5	0,011
Kooli püsivus ja areng	4,0	4,0	5,0	4586,0	0,099

LISA 6

Tallinnas ülelinnalise vastuvõtuga koolid on kas süvaõpet pakkuvad või erivajadustega lastele mõeldud õppeasutused.

1. Tallinna Õismäe Vene Lütseum (Õismäe tee 28)
2. Tallinna Inglise Kolledž (Estonia pst 10)
3. Tallinna Prantsuse Lütseum (Hariduse tn 3 ja Luise tn 38)
4. Tallinna Juudi Kool (Karu tn 16)
5. Vanalinna Hariduskolleegium (Vene tn 22 ja Vene tn 15/Pühavaimu tn 8)
6. Tallinna Reaalkool (Estonia pst 6)
7. Tallinna Linnamäe Vene Lütseum (Linnamäe tee 10)
8. Tallinna Mustamäe Gümnaasium (Keskuse tn 18)
9. Tallinna Saksa Gümnaasium (Juhan Sütiste tee 20)
10. Tallinna Heleni Kool (Ehte tn 7)
11. Ristiku Põhikool (Ristiku tn 69)
12. Lasnamäe Põhikool (Ümera tn 46)
13. Tallinna 1. Internaatkool (Tondi tn 40)
14. Õismäe Kool (Järveotsa tee 33 ja Tuisu tn 20)
15. Tallinna Laagna Lasteaed-Põhikool (Paul Pinna tn 15)